

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนของผู้ปกครองในเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1
2. การจัดการศึกษาระดับอนุบาล
3. แนวคิด และทฤษฎีการตัดสินใจ
4. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล 9 ด้าน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการและธุรกิจบริการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดกรอบแห่งอำนาจหน้าที่และนโยบายแนวทางการจัดการศึกษาของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เป็นต้นมา ซึ่งรับผิดชอบควบคุม ดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ในพื้นที่ 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ได้แก่ สถานศึกษาในพื้นที่อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอท่าบ่อ อำเภอสังคม กิ่งอำเภอสระใคร และกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก มีสถานศึกษาในสังกัด รวมทั้งสิ้น 202 แห่ง โดยแยกเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 181 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 21 แห่ง มีบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 134 คน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาในการทำหน้าที่ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารและจัดการศึกษาโดยองค์คณะบุคคลในรูปแบบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีภารกิจในการจัดส่งเสริม และ สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 38 พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2545 (กลุ่มนโยบายและแผน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2549 : 1-4) ดังนี้

1. กำกับดูแลจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
 2. ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่
 3. การศึกษาประสาน ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา
 4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
- ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้รับมอบหมายภารกิจอำนาจหน้าที่ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2546 ไว้ดังนี้
1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
 2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา แล้วจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
 3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
 4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
 5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูล สารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
 6. ประสานระดมด้านทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาหนองคาย เขต 1

แผนภูมิที่ 2 แผนที่แสดงเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 (2549 : 2)

ที่ตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ตั้งอยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดหนองคาย(เดิม) บริเวณศูนย์ราชการ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย บนเนื้อที่ 11 ไร่ เป็นที่ราชพัสดุ ลักษณะอาคารเป็นอาคารแบบ ค.ส.ล. ขนาด 2 ชั้น

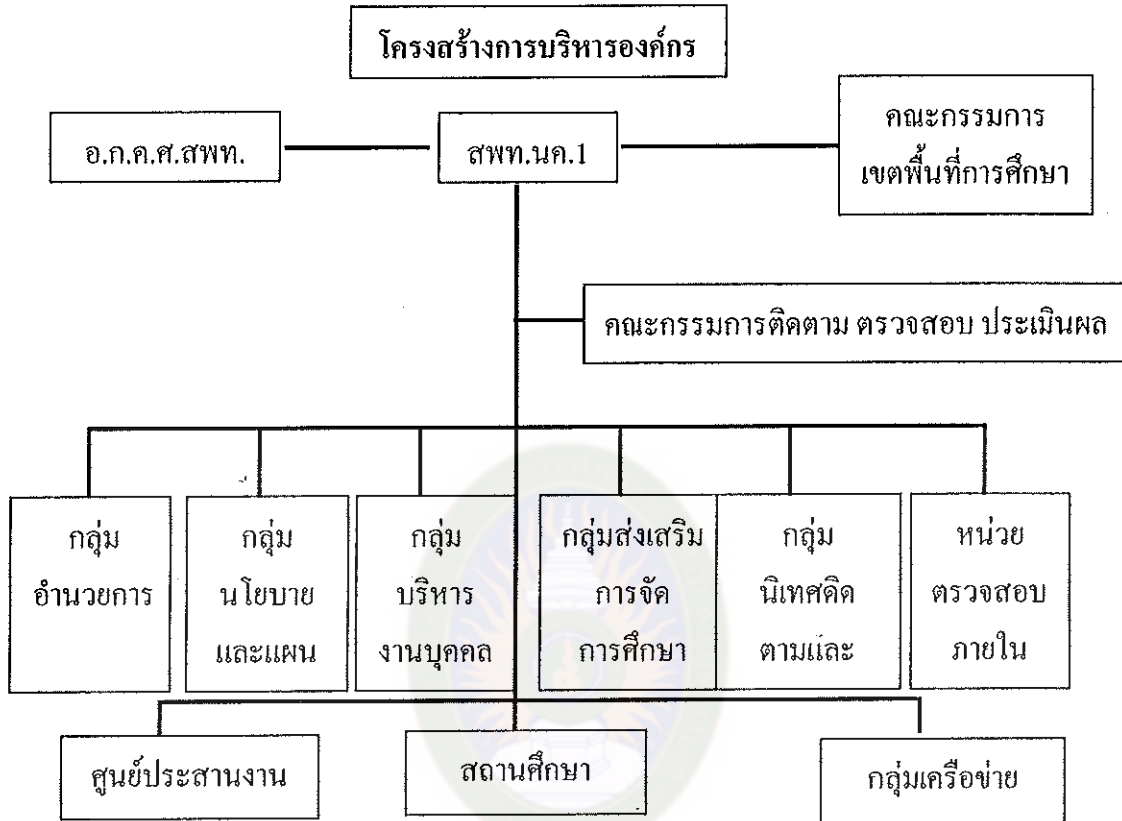
ระยะห่างจากอำเภอ ถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

1. อำเภอเมืองหนองคาย ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1.5 กิโลเมตร
2. อำเภอท่าบ่อ ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 42 กิโลเมตร
3. อำเภอศรีเชียงใหม่ ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 57 กิโลเมตร
4. อำเภอสังคม ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 95 กิโลเมตร
5. กิ่งอำเภอสระใคร ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 26 กิโลเมตร
6. กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 77 กิโลเมตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โครงสร้างการบริหารงาน

แผนภูมิที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1
ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 (2549 : 3)

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาจะทำหน้าที่ดูแลสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษายังได้ดูแลรวมไปถึงสถานศึกษาเอกชนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน
2. ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงกิจการ โรงเรียนเอกชน

3. ดำเนินเกี่ยวกับการสงเคราะห์และเงินทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน และที่กฎหมายอื่นกำหนด
4. ดำเนินการอื่นเกี่ยวกับงานการศึกษาเอกชนตามที่กฎหมายกำหนด
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

จากข้อมูลข้างต้นนี้ จำนวน โรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนในระดับอนุบาล โดยแยกเป็น 3 ประเภท โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1- อนุบาล 3 โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1- ประถมศึกษา และ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1- มัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในกลุ่มดูแล รับผิดชอบของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในครั้งนี้ มีโรงเรียนจำนวน 17 แห่ง ดังนี้

โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1- อนุบาล 3

1. โรงเรียนนิคมศึกษาแผนกอนุบาล	จำนวนนักเรียน	58	คน
2. โรงเรียนราชตั้งใจวิทยา	จำนวนนักเรียน	87	คน
3. โรงเรียนอนุบาลนิจจานุเคราะห์	จำนวนนักเรียน	305	คน
4. โรงเรียนอนุบาลศิริกุล	จำนวนนักเรียน	118	คน
5. โรงเรียนอนุบาลดาวส่องแสง	จำนวนนักเรียน	26	คน
6. โรงเรียนอนุบาลโสมนัส	จำนวนนักเรียน	66	คน
7. โรงเรียนอนุบาลน้ำผึ้ง	จำนวนนักเรียน	102	คน
8. โรงเรียนอนุบาลชโลบล	จำนวนนักเรียน	23	คน
9. โรงเรียนอนุบาลจินตดา	จำนวนนักเรียน	105	คน
10. โรงเรียนอนุบาลปัญญารัตน์	จำนวนนักเรียน	192	คน

โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1- ประถมศึกษา

11. โรงเรียนฮั่วเคียวกงฮัก	จำนวนนักเรียน	153	คน
12. โรงเรียนอนุบาลสาริกา	จำนวนนักเรียน	168	คน
13. โรงเรียนโพธิเสนวิทยา	จำนวนนักเรียน	146	คน
14. โรงเรียนอนุบาลดวงรัตน์	จำนวนนักเรียน	63	คน
15. โรงเรียนอนุบาลหัสดี	จำนวนนักเรียน	66	คน

โรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล 1- มัธยมศึกษา

16. โรงเรียนโรชาวิทย์วิทยา	จำนวนนักเรียน	286	คน
----------------------------	---------------	-----	----

17. โรงเรียนเซนต์ปอลหนองคาย	จำนวนนักเรียน	45	คน
	รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด	2,009	คน

2. การจัดการศึกษาระดับอนุบาล

2.1 ความหมายการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

จากการศึกษาหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. 2546) ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

และจากการศึกษาความหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล ได้มีผู้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาลไว้แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

จันทวรรณ เทวรักษ์ (2539 : 41) ได้ให้ความหมายการศึกษาอนุบาลไว้ว่า การจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนเป็นการฝึกทักษะในการฟัง และการพูด เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะนำไปสู่การอ่าน การเขียน ฝึกทักษะในการช่วยเหลือตัวเองตามสมควรแก่วัย ฝึกการอยู่ร่วมกับเพื่อนและสังคมนอกบ้าน รู้จักสังเกต แก้ปัญหา ค้นคว้า สำรวจด้วยตนเอง ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ และแสดงกิจกรรมต่างๆ ใช้ประสาทสัมผัส และฝึกความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สายตากับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540 : 25) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาระดับอนุบาลไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ได้คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กันร่าเริงแจ่มใส มีความสุขและความรู้สึที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิด การ

แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

จากความหมายของการจัดการศึกษาระดับอนุบาล สรุปได้ว่า เด็กวัยอนุบาล ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 3-6 ปี เป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และมีพัฒนาการในทุกด้าน ไม่ว่าจะทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น การที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูอบรมที่ดี ทำให้มีผลในการเรียนรู้ระยะต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้

2.2 ความสำคัญการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างจริงจัง เมื่อปี พ.ศ. 2536 เรียกตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ว่าการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มอบหมายให้กรมวิชาการ จัดทำแนวการจัดประสบการณ์และพัฒนาเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 และประกาศให้โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาทั่วประเทศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาขึ้น เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม มติที่ประชุมให้เปลี่ยนชื่อหลักสูตรก่อนประถมศึกษาเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้มีการพิจารณาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ที่สุด จนได้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จัดทำขึ้นเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กและผู้สอน ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเพื่อให้สถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทุกหน่วยงานทุกสังกัดที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อสร้างเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เติบโตมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เหมาะสมกับวัยเป็น คนดี คนเก่ง มีความสุขและเติบโต เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : คำนำ)

การจัดการศึกษาระดับอนุบาล หรือปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่ประชาชน และรัฐให้ความสำคัญมากขึ้น โดยลำดับ ทำให้ปริมาณการเปิด โรงเรียนเด็กปฐมวัย มีปริมาณมากขึ้นเป็นเงาตามตัว การพัฒนาโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องเป็นไปทั้งปริมาณและ คุณภาพ

เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบัน เป็นสภาพสังคมที่มีการมีการเกิดและเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทย ให้ สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลงานวิจัยทาง การแพทย์ของนิตยา คชภักดี และคณะ (2545 ; อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2545 : 81-82) พบว่า เด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้น ตามอายุ แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม รวมทั้ง จำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษมีเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย จึง จำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวังและดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ทุกกลุ่มตั้งแต่แรกเกิดตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ พัฒนาการและ ศักยภาพของเด็ก ปัญหาของสังคมประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่ออย่างยิ่งต่อเด็ก ปฐมวัย คือ ความ อ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กปฐมวัย จำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบัน และอนาคต นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพอนามัย และพัฒนาการ ตลอดจน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการหลงใหลเข้ามาของวัฒนธรรม ต่าง ๆ จากภายนอก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญ ของการดำรงเอกลักษณ์ ของวัฒนธรรมในสังคมตนเอง การพัฒนาเด็กที่สอดคล้องกับบริบท ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมของเด็กซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน ไป จึงมีความ สำคัญอย่างยิ่ง ในโลกที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่งหรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่าน ผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ด้วย ตนเอง ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้ และมีความสามารถในการ แสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกรับและนำมาใช้ใน สถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการ เรียนรู้จากผู้อื่น และมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจน

หยิบยื่น โอกาสในการเรียนรู้ให้ คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าว จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากกระแสความเปลี่ยนแปลงใน สังคมที่ผ่านมา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเห็นคุณค่าของการศึกษาและตระหนักถึงสิทธิ ของบุตรหลานที่จะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชน จำนวนมากเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ และสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้แก่ บุตรหลานของตนรวมทั้งตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาความ เปลี่ยนแปลงทางความคิดดังกล่าวก่อให้เกิดความ คาดหวังและผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับเพื่อให้ การศึกษาที่จัดโดย สถานศึกษาทุกแห่งมีมาตรฐานทัดเทียมกัน

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องมีการนำ หลักสูตรลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางใน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรฉบับนี้ไปพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง เหมาะสมมีประสิทธิภาพ และมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

โรงเรียนที่สอนระดับปฐมวัย ถือว่าเป็นสถาบันสำคัญรองจากครอบครัว ที่ทำ หน้าที่ในการช่วยพัฒนาเด็กต่อจากพัฒนาการพื้นฐานที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ยิ่งเด็กมีพัฒนาการทุกด้านสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเท่าไร ยิ่งเกิดประโยชน์ต่อเด็กมากขึ้นเท่านั้น ครู ควรช่วยให้เด็กแต่ละคนบรรลุงานประจำวัยของตน ด้วยการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับความต้องการ และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก อาจเป็นการยกถามคำถามที่ครูจะจัด เนื้อหาวิชาให้สนองความพร้อมของเด็กทุกคนได้ เพราะอัตราการเจริญเติบโตของเด็กแต่ละคน ต่างกัน เด็กบางคนจะมีพัฒนาการเร็ว แต่เด็กบางคนจะมีพัฒนาการช้า จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ครู ที่รับผิดชอบเด็กอนุบาลทุกท่านจะนำมาพิจารณาและจัดหารูปแบบวิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการ เติบโต พร้อมที่จะเรียนรู้กับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว ประสบความสำเร็จ เป็นคนดีและมีความสุขในสังคมต่อไป

2.3 ความมุ่งหมายการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความ

แตกต่างกันระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัยดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 31 - 35)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
 2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
 3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
 4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
 5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
 6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
 7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
 8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
 11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้อง สังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็ก ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ หรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือ และแก้ไขได้ทัน่วงที

คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3 – 5 ปี มีดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 31 - 35)

เด็กอายุ 3 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

1. กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
2. รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
3. เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
4. เขียนรูปวงกลมตามแบบได้
5. ใช้กรรไกรมือเดียวได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

1. แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
2. ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
3. กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดู ใกล้ชิดน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

1. รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
2. ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
3. เล่นสมมติได้
4. รู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

1. ตำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้
2. บอกชื่อของตนเองได้
3. ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
4. สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้
5. สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ
6. ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่าย ๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้
7. รู้จักใช้คำถาม “อะไร”
8. สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
9. อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

เด็กอายุ 4 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

1. กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้

2. รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
3. เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้
4. เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
5. ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
6. กระทบกระเฆงไม่ชอบอยู่เฉย

พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ

1. แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
2. เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
3. ชอบทำทนายผู้ใหญ่
4. ต้องการให้มีคนฟังความในใจ

พัฒนาการด้านสังคม

1. แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
2. เล่นร่วมกับคนอื่นได้
3. รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง
4. แบ่งของให้คนอื่น
5. เก็บของเล่นเข้าที่ที่ได้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

1. จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
2. บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
3. พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
4. สนทนาได้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
5. สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
6. รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

เด็กอายุ 5 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

1. กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
2. รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
3. เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
4. เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้

5. ตัดกระดาษตามแนวเส้น โคงที่กำหนด
6. ใช้กล้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเช็อรองเท้า ฯลฯ
7. ยึดตัวคต่องແລ່ວ

พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ

1. แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
2. ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
3. ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

1. ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
2. เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
3. พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
4. รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
5. รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

1. บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำนวน และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้
2. บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
3. พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
4. สนทนาได้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้
5. สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มและแปลกใหม่
6. รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร”
7. เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
8. นับปากเปล่าได้ถึง 20

2.4 ทฤษฎีและพัฒนาการของเด็กอนุบาล

ทฤษฎีพัฒนาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 21-25) ได้กล่าวถึงแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่าน เกี่ยวกับการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเด็กในช่วงต่าง ๆ ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เด็กปฐมวัยจะอยู่ขั้นที่ 2 คือ ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Proportional Thought) ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 2-6 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมาย ทำทางที่สื่อ ความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ พัฒนาการทางด้านสติปัญญาจะเจริญเติบโตในขั้นความคิดก่อนการปฏิบัติการ ความสามารถของเด็กในวัยนี้อยู่ในลักษณะที่จำกัด การคิดหาเหตุผลยังอยู่ที่การรับรู้ เด็กจะสามารถให้เหตุผลในเรื่องต่าง ๆ ได้ เมื่อระดับอายุสูงขึ้นไปจนถึงอายุ 7-8 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นการคิดแบบรูปธรรม เด็กเล็กจึงจำเป็นต้องฝึกทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสาทการรับรู้และการเคลื่อนไหว การใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน จึงมุ่งให้เด็กมีโอกาสจะกระทำ (Manipulation) มากที่สุด

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) เน้นความสำคัญของเด็กกว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมตัวเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าหากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง Erikson กล่าวถึงเด็กวัย 3-6 ปี ซึ่งเป็นเด็กปฐมวัยว่าเด็กมีการริเริ่มโดยการสมมติการเล่นซึ่งถ้าสภาพจิตไม่เพียงพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตัวว่ามีความผิดติดตัว (Initiative Vs Guilt) เด็กจะเลียนแบบในการเล่นสมมติโดยนำตัวเองเข้าไปในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น

พัฒนาการของเด็กอนุบาล

กิจกรรมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมเรียนรู้ของเด็กควรมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 35-38)

พัฒนาการทางกาย

เด็กวัยนี้สัดส่วนของร่างกายเปลี่ยนไปจากวัยทารก โครงกระดูกแข็งแรงกว่าเมื่ออยู่ในวัยทารกการฝึกทักษะมีประโยชน์มากสำหรับเด็ก เพราะยิ่งทำอะไรได้มากเท่าไรก็จะช่วยตัวเองได้มากขึ้น เด็กควรมีโอกาสเรียนรู้ว่าจะช่วยตัวเองอย่างไร ในระยะนี้การเล่นจะช่วยพัฒนาเด็กมากขึ้น เช่น

1. การบริหารกล้ามเนื้อเยื่อจะช่วยส่งเสริมให้ใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งได้ดีขึ้นด้วยโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น ปั่นดินน้ำมัน หยิบจับและยกสิ่งของในขนาดและน้ำหนักต่าง ๆ เล่นและการทำงาน

2. ทักษะที่ช่วยให้กล้ามเนื้อมือคล่องแคล่ว โดยใช้กิจกรรม และฝึกทักษะ เช่น การตัดต่อ ปะภาพหรือวัสดุโดยใช้แปรงเปียก การเล่นเกม ตอก ทูบ เลื่อย ระบายสีด้วย นิ้ว หรือแปรงหยาบ

3. ส่งเสริมให้ใช้ อวัยวะเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่วโดยใช้กิจกรรมการ ฝึกเช่น การจับดินสอสี่วาครูป เล่นและร้อยลูกปัดและเพิ่มสลับสี วังกระ โดคโกล การปั่นปาย เต็น จักรยาน เดินเข้าจังหวะดนตรี

พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม

เด็กวัยนี้จะมีอารมณ์รุนแรง และยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง อารมณ์ที่มักเกิดขึ้นใน วัยนี้ ได้แก่ ความโกรธ ความกลัว ความอิจฉา ความรัก ความอยากรู้อยากเห็นและความ สนุกสนาน เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ลำดับการเกิดเป็นคนที่เท่าใด ลักษณะ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องด้วยกัน ก็มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมด้วย โดยใช้กิจกรรม การเล่นต่าง ๆ เช่น เล่นร่วมกับเด็กวัยเดียวกันอย่างสนุกสนาน ทำงานหรือเล่นร่วมกับเด็กกลุ่ม เล็กและใหญ่ขึ้นอย่างมีความสุข รู้จักเล่นและ เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน รอคอย รู้จักการเสียสละ

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

เด็กจะสนใจซักถามสิ่งต่าง ๆ อยากรู้อยากเห็นเรื่องราวที่พบ สามารถบอก ความรู้สึก เข้าใจความหมายของคำ สามารถใช้มือขีดเขียนรูปทรงได้บ้าง และอธิบายภาพที่ เห็น เล่นเกมหรือสังเกตและทายปัญหาง่าย ๆ เข้าใจและสามารถทำตามคำสั่งและปฏิบัติตาม คำสั่ง กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านนี้ควรจัด เช่น เปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมใหม่ๆ แปรลกๆ พูดคุย ซักถาม จัดกิจกรรมเกมการสังเกต ทายปัญหา วาดภาพ ฟังและเล่านิทาน พาไปพบเห็นสิ่งต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาจากประสบการณ์ เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการ ตามปกติ หรือช้ากว่าปกตินั้น ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมและปัจจัยอื่น ๆ หลายประการ

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเกี่ยวข้องกับกันอย่างใกล้ชิด โดยอาศัย ประสบการณ์ การเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 37)

1. การเรียนรู้โดยการใช้ความสามารถในการใช้สายตา การมองเห็นความ แตกต่าง ความเหมือน สี ขนาด รูปร่าง การทำงานประสานกันของตาและมือ เด็กสามารถ ลอกแบบ โดยการลากเส้น การจำภาพที่มองเห็นและเรียงลำดับเหตุการณ์

2. การเรียนรู้โดยการฟัง เด็กสามารถรู้ที่มาของเสียง สามารถแยกแยะความเหมือนของความแตกต่างของเสียงได้ ฟังคำสั่งของเรื่อง ปฏิบัติตามคำสั่งได้

3. การเรียนรู้ด้านการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อันเกิดจากการสัมผัส การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของกล้ามเนื้อและลำตัว

4. การเรียนรู้ด้วยการสัมผัส จากการสัมผัส และการดมกลิ่น รู้นิส และบอกได้

5. การเรียนรู้ด้วยมโนทัศน์ กระบวนการคิด ความสามารถในการจัดหมวดหมู่จำแนกประเภทความสามารถในการคิดหาเหตุผล และความสามารถให้เหตุผล

6. การเรียนรู้โดยจิตและพัฒนาการทางภาษา โดยเด็กจะดูภาพวาดหลายเส้นหรือภาพจากหอคอยคิดว่าเป็นรูปอะไร และคิดถึงอะไร ให้อธิบายรูปภาพที่มองเห็น

2.5 แนวทางการจัดประสบการณ์และกิจกรรม

เบญญา แสงมะลิ (2542 : 5) ได้ให้แนวคิดถึงการจัดการศึกษาระดับอนุบาล เกี่ยวกับบทบาทครูกับการศึกษาอนุบาลว่า “ธรรมชาติของเด็กไม่เปลี่ยนแปลง แต่สังคมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ครูต้องเข้าใจพร้อมให้ความรักความอบอุ่นและช่วยเหลือเด็ก คิดเป็น มีเหตุผล และเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม”

เพื่อให้การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมบรรลุผลตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จึงกำหนดแนวการจัดประสบการณ์ดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 39 – 40)

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้น ในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

กิจกรรมประจำวัน การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กแต่ละวัน จะใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปแต่ละหน่วยงาน การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุด จะต้องจัดให้เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้นควรยึดหลักการดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : 23-24)

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ แต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน ควรจัดหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือก

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่เปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมควรมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

4. ระยะเวลาในการจัดควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่นวัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาทีวัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาทีวัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที
5. กิจกรรมควรเน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ และผู้ใหญ่

การจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมควรให้ยืดหยุ่นตามเนื้อหาที่เด็กสนใจ หรือที่ครูมีส่วนริเริ่ม กำหนดให้ เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญ และทำกิจกรรมแต่ละหัวข้อเนื้อหาแล้ว เด็กควรเกิดแนวคิดมีตัวอย่าง กิจกรรมที่เสนอแนะให้จัดประจำวันมีดังนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 : 24-45)

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมการเล่นหรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน ซึ่งเด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัด เสริมขึ้นได้อย่างเสรี
2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับพัฒนาการ
3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และ อุปกรณ์อื่นๆ มาประกอบ เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ ควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้
4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาทักษะการเรียนรู้ฝึกการทำงานและอยู่รวมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ มุ่งฝึกให้เด็กมีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด แก้ปัญหาใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเกิดความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนโดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ
5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กมีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูจัดให้เด็กเล่น
6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์

กติกาง่าย ๆ สามารถเล่นคนเดียวหรือเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับ พื้นที่ ระยะ

ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันจะต้องครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ.2540 : 41-42)

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของ กล้ามเนื้อใหญ่ จึงควรจัดกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี
2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่น เครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วนใส่ อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ
3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย
4. การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัย รักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ
5. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ทดลอง ศึกษาออกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสม

กับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6. การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ เด็กปฐมวัยเป็นเด็กในวัยที่สามารถปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ ตลอดจนการส่งเสริมพัฒนาทางด้านสติปัญญาได้ผลดีที่สุดในช่วงวัยนี้ ชอบแสดงออกทางจินตนาการและความคิด โดยผ่านการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียนรู้แล้ว สิ่งที่ยังไม่รู้ก็สำรวจ ทดลองด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างผลงานใหม่ ๆ จากความนึกคิดที่เป็นของตนเอง แต่ยังไม่สามารถใช้เหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงจากการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม โดยจะมีการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จะทำให้ทราบถึงการพัฒนาของเด็กวัยนี้ ซึ่งจะนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

สิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยส่วนหนึ่งคือ การสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยใช้กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยใช้เอกสารสื่อสาร ใช้วิธีการให้ครูประจำชั้นพูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรง รวมถึงการใช้ผลงานของเด็กเป็นสื่อถึงผู้ปกครอง ซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพมาก ผู้ปกครองจะมีความสุขที่ได้เห็นผลงานและความก้าวหน้าของลูก ในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองนี้ ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมด้วย โดยการลงไปพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองด้วยตนเอง

เปิดโทรศัพท์ให้ผู้ปกครองพูดคุยด้วยได้โดยตรง ซึ่งนอกจากให้ความรู้แล้วยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 13-14) รายงานว่า ผู้ปกครองควรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมโรงเรียน และมีส่วนสนับสนุนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก

คอตเลอร์ (Kotler, 2000 : 199) กล่าวว่า คุณภาพของสถานศึกษานั้นจะต้องนำพาพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนพัฒนา รับผิดชอบ และตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กของตน ดังนั้นการเชิญพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหนึ่งที่บุคลากรในสถานศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กในความรับผิดชอบของทุกคนได้รับประโยชน์มากที่สุด

สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยคือ ความไม่เข้าใจ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการสอนเด็ก เร่งเด็กให้อ่านคัดเขียน คิดว่าลูกเก่ง ถูกเป็นอัจฉริยะจะพยายามบอกครูว่า ให้ดูแลในฐานะเขาเป็นเด็กเก่ง และขอให้ลูกเรียนในชั้นสูงกว่าอายุจริง โดยมองลูกว่าเป็นลูกที่มีความสามารถสูงกว่าอายุ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 15) ได้เสนอวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เปิดโอกาสให้ครูได้ทราบสภาพของครอบครัว สร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองและตัวเด็ก ตลอดจนสัมภาษณ์สมาชิกอื่น ๆ ของครอบครัว
2. ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ควรทำตอนนำเด็กมาฝากใหม่ ๆ เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับโรงเรียน และการชักนำให้อยากร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
3. การสนทนาทางโทรศัพท์ การปรึกษากันทางโทรศัพท์ สามารถลดเซยการเยี่ยมเยียนได้อย่างน้อยก็ทำให้ทั้งสองฝ่ายรับฟังปัญหาของกันและกัน
4. การพบปะเยี่ยมเยียนโดยไม่ตั้งใจ ตอนเช้าพ่อแม่มาส่งเด็กและพบครูโดยบังเอิญอาจทำให้ครูทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กด้วย
5. จัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม ผู้ปกครองและครูอาจจัดให้มีการพบปะกันเป็นครั้งคราวเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความเข้าใจอันดีก็จะเกิดขึ้น
6. เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ครูควรปรึกษาว่าผู้ปกครองคนใดมีพรสวรรค์ด้านไหน ครูก็อาจเชิญมาแสดงความสามารถนั้น ๆ ที่โรงเรียน เช่น การเขียนการ์ตูน การเล่นกีฬา การเล่นดนตรี ฯลฯ เพื่อเป็นการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน โรงเรียนกับผู้ปกครองมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน จะช่วยให้เด็กก้าว

ไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ดี เด็กอนุบาลที่ได้รับการพัฒนาด้วยวิธีที่ถูกต้อง เมื่อได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเป็นแรงเสริมที่บ้านด้วย ก็จะนำเด็กไปสู่สัมฤทธิที่พึงประสงค์ มีพัฒนาการทางสังคมดี สุขภาพจิตดี และเรียนได้อย่างมีความสุข ดังนั้นผู้ปกครองถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการศึกษาศึกษาของเด็กอนุบาล ความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายเป็นจุดหมายประการหนึ่งของการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล

2.7 การให้บริการและอำนวยความสะดวก

การอำนวยความสะดวกและบริการอื่น ๆ หมายถึง การจัดบริการสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน และการประชาสัมพันธ์กับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายหลัก คือ การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่ง Harris (พรทิพย์ พิชัย, 2542 : 45) กล่าวว่า การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การวางแผน จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบต่าง ๆ และรวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เหมาะสม ซึ่งการบริการที่ทางโรงเรียนควรจัดให้มี แบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

การบริการด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนเพราะจะช่วยให้นักเรียนได้เจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ไปในทางที่ถูกต้อง กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2535 : 337) กล่าวว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้บริการทางด้านป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

การบริการอาหารกลางวัน อาหารมีความสำคัญที่สุดต่อสุขภาพ และสุขภาพจิต ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดต่อกระบวนการศึกษา เด็กวัยอนุบาลศึกษาต้องได้รับอาหารที่มีประโยชน์จำนวนพอเพียง และควรรับประทานอาหารตามกำหนดเวลา เพื่อความเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง ปัจจุบันการดูแลเด็กในเรื่องอาหารได้ประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ด้วยการ เอาใจใส่ดูแลไม่เพียงพอเพราะพ่อแม่ออกทำงานนอกบ้าน ฐานะทางครอบครัวของเด็กยากจน ความเชื่อถือทางประเพณี เด็กเลือกรับประทานอาหารและพ่อแม่ขาดความรู้ ปัญหาเหล่านี้ทางโรงเรียนจึงต้องช่วยเหลืออบรมและหาทางแก้ไขโดยจัดอาหารกลางวัน และอาหารเสริมที่เป็นประโยชน์

การจัดบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ในโรงเรียนอนุบาลมีปัญหา ด้านความปลอดภัยที่พบบ่อยครั้ง โดยเฉพาะนักเรียนอนุบาลมักจะได้รับบาดเจ็บซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุเป็นส่วนใหญ่ ในแต่ละวันจะมีนักเรียนที่ประสบอุบัติเหตุอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากอยู่

ร่วมกันเป็นระยะยาวมากถึงวันละ 7 – 8 ชั่วโมง ซึ่งเด็กแต่ละคนก็ยังอยู่ในวัยที่นิ่งเฉยไม่ได้ ต้องลุกวิ่งไปโน่นมานี่ ต้องกระโดด ปีน ป่าย ต่อสู้ ฯลฯ ซึ่งเป็นไปโดยธรรมชาติ และนอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้มากนัก ทั้งในทางกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสมอง ดังนั้น อุบัติเหตุ จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 25) รายงานว่า โรงเรียน อนุบาลที่มีคุณภาพต้องมุ่งป้องกันการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ และเตรียมการสำหรับเหตุ ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นตลอดเวลา ให้การศึกษาแก่เด็กในด้านการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับสุขอนามัยและความปลอดภัยด้วย บัวเรียน นนทะลี (2543 : 551) ได้กล่าวถึงเรื่องสวัสดิศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยว่า ภายในโรงเรียนควรมีการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น เช่น อุบัติเหตุจากปลั๊กไฟ สิ่งมีอันตรายต่าง ๆ ควรเก็บให้พ้นมือเด็ก โรงเรียนควรให้สวัสดิศึกษาใน กิจกรรมแก่เด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่เด็ก ๆ ต้องทำซ้ำ ๆ อยู่ทุกวันครูต้องพยายาม แนะนำ ให้เด็กสามารถทำได้ถูกต้อง เช่น การใช้ห้องน้ำ การขึ้นลงบันได การเล่นกับเพื่อน การใช้เครื่องเล่นสนาม สิ่งเหล่านี้หากเด็กกระทำอย่างรีบร้อนรุนแรงไม่ระมัดระวังอาจเกิดอันตรายบาดเจ็บได้ การจัดบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่เด็ก ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง จำเป็นต้องมีการวางแผนป้องกันอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยแก่เด็กวัยนี้

การบริการรถรับ-ส่ง

พัชรินทร์ ชโลธร (2541 : 85) กล่าวว่า ปัจจุบันมีหลายครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องรับ-ส่งเด็ก โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนอนุบาล ผู้ปกครองอาจรวมกลุ่มจัดเวรรับ - ส่งเด็กในเส้นทางเดียวกัน จะเป็นการประหยัดเวลา และให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองที่มีปัญหา ซึ่งนอกจากจะรับ - ส่งเด็กแล้ว จะรวมไปถึงการบริการขนส่งคนเจ็บหรือคนพิการในหมู่บ้านผู้ปกครองกันเองก็ได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 26) รายงานว่า บริการรับ-ส่งรถ ต้องอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์ภายในรถเหมาะสมกับวัยของเด็ก รถมีสภาพเหมาะสม เช่น ที่นั่งเหมาะสมกับเด็ก เข็มขัดนิรภัย ชะแสง ขวาน เครื่องดับเพลิง เป็นต้น พนักงานขับรถต้องมีใบอนุญาตขับขี่และได้รับการฝึกอบรมจากการขนส่งทางบก ต้องมีบุคลากรดูแลเด็กในรถอย่างน้อย 1 คน และต้องไม่ปล่อยให้เด็กอยู่ในรถตามลำพัง ยานพาหนะที่ใช้รับ - ส่ง เด็กจะต้องได้รับอนุญาตและมีการตรวจสอบ ดูแลรักษาสภาพให้ดีเสมอ รถโรงเรียนจัดว่าเป็นรถโดยสารชนิดหนึ่ง ผู้ขับขี่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเพราะ ผู้โดยสารเป็นเด็กนักเรียนตัวเล็ก ๆ เป็นเยาวชนของชาติ และต้องปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ

การให้บริการและการอำนวยความสะดวก เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนส่งเสริม การเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนวางไว้ ทั้งยังเป็นขวัญและกำลังใจในการ ร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองให้บรรลุผลการจัดการศึกษา

การเตรียมตัวเด็กก่อนไปโรงเรียน

เมื่อเด็กเตรียมตัวเป็นนักเรียนคนใหม่ ผู้ปกครองควรช่วยเด็กเตรียมความพร้อม กับการเป็นนักเรียนคนใหม่ เพื่อให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าที่จะเผชิญกับ สถานการณ์อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้านของตัวเอง ผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กรู้จักสิ่งดังต่อไปนี้ เพื่อเตรียมตัว ก่อนไปโรงเรียน

1. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง รู้จักดูแลตนเองเป็นตั้งแต่เนิ่นๆ จะช่วยให้ลูก สามารถปรับตัวในโรงเรียนได้เร็ว เช่น การสวมเสื้อผ้า การกินอาหาร การใช้ห้องน้ำ การเล่น การทำกิจกรรมกับเด็กในวัยเดียวกัน เป็นต้น
2. ฝึกให้เด็กมีทักษะทางการสื่อสาร หมายถึง ฝึกให้เด็กมีทักษะทางการฟัง การพูด ซึ่งจำเป็นต้องใช้มากเมื่อเข้าสู่สังคมโรงเรียน เพื่อสื่อความต้องการของตนเองให้คนอื่น รับรู้ เพราะถ้าลูกสามารถบอกถึงความต้องการ ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับวัย คุณครู และคนอื่นๆ ที่โรงเรียนสามารถตอบสนองได้ และถ้าลูกสามารถฟังและรับรู้ได้ดี ลูกก็จะเข้าใจ และเรียนรู้ได้รู้เรื่อง เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนสืบเนื่องกันไป
3. ฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะรอคอย เพราะเวลาที่ลูกไปโรงเรียน ลูกต้องอยู่กับ เพื่อนๆวัยเดียวกัน มีพัฒนาการและความรู้สึกใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ยังยึดตัวเองเป็นใหญ่ เหมือนๆกัน ในขณะที่คุณครู ไม่ได้มีจำนวนเท่ากับนักเรียน ของเล่น ไม่ได้มีเท่าจำนวนคน กิน อาหารก็อาจจะต้องเข้าแถว เพราะฉะนั้นลูกก็ต้องรู้จักที่จะรอคอย รู้จักอดทน รู้จักแบ่งคุณครู ให้เพื่อนคนอื่นบ้าง ไม่ใช่กอดไว้คนเดียว เป็นต้น
4. ฝึกให้เด็กยอมรับการพลัดพราก เพราะเด็กในวัยนี้กลัวถูกทิ้ง กลัวการแยก จาก ตั้งแต่ลูกยังอยู่บ้านเวลาคุณแม่จะออกไปทำงานไม่ควรใช้วิธีหลอก แล้วหนีลูกไป เพราะกลัวลูกร้องตาม แต่ควรบอกลูกตรงๆว่า แม่ไปทำงานนะลูกตอนเย็นจะกลับมาหาลูก อีก อย่างหนึ่งที่สำคัญคือ อย่าขู่ว่าจะทิ้งลูกไม่ว่าลูกจะเกรหรืออแง เพราะจะทำให้ลูกกลัวการถูก ทิ้งจริงๆ และไม่ควรออกไปไหนด้วยการหนีลูก ทำทุกอย่างให้ปกติให้ลูกได้รู้ว่าคุณแม่พ่อคุณแม่มี หน้าที่ต้องทำ เมื่อเสร็จหน้าที่แล้วจะกลับ เมื่อลูกเข้าโรงเรียนลูกจะค่อยๆ เรียนรู้เองว่า ลูกก็มี หน้าที่ต้องไปโรงเรียน เย็นก็กลับบ้านมาพบคุณแม่เหมือนเดิม

5. ฝึกให้ลูกอยู่ร่วมกับผู้อื่น หาโอกาสพาลูกออกนอกบ้าน อาจไปสนามเด็กเล่น ไปเล่นกับเพื่อนบ้านหรือไปสวนสาธารณะ ซึ่งลูกจะได้พบเห็นผู้คนมากมาย ได้ฝึกหัดการอยู่ร่วมกับคนอื่น พบกฎระเบียบที่แตกต่างออกไปในแต่ละที่ เพื่อเตรียมตัวลูกเข้าสู่วินัยในโรงเรียน

6. สร้างทัศนคติที่ดีของเด็กต่อโรงเรียน เมื่อลูกรู้จักคำว่าโรงเรียน อย่างลูกโดยใช้โรงเรียนเป็นสัญลักษณ์ของการลงโทษ เราควรให้ลูกมองเห็น โรงเรียนในด้านดี พுகุญถึงความสนุกที่ลูกจะได้รับเมื่อไปโรงเรียน พுகุญของเล่นและสื่อการเรียนอย่างที่บ้านไม่มี มีสนาม มีชิงช้า มีนิทาน มีเสื้อผ้าชุดใหม่และกระเป๋านักเรียนใบใหม่ของหนูเอง เป็นต้น

แนวทางการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้เด็ก

โรงเรียนอนุบาลที่ดีจะต้องมีปัจจัยที่เอื้อให้เด็กก้าวออกจากบ้าน จากอ้อมอกอ้อมบอุ้ม โกลีจริตของพ่อแม่ไปได้อย่างมีความสุข มีชีวิตชีวาสดชื่นกระฉับกระเฉง สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวได้เองมากขึ้น เรียนรู้มากขึ้น และรู้จักยอมรับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้มากขึ้น คุณพ่อคุณแม่ควรหลักเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้ลูกรัก ดังนี้ (ลูกรักวิชาการ. 2550)

1. เลือกโรงเรียนที่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน เพราะพ่อแม่จะได้มารับส่งได้สะดวก เพื่อที่ลูกจะได้ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการเดินทาง และพ่อแม่ยังมีเวลาใกล้ชิดกับลูกมากขึ้น
2. โรงเรียนที่มีบรรยากาศ อาคาร ห้องเรียน ห้องครัว ห้องพยาบาล สนามเด็กเล่น วัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้รู้ปลอดภัย ทุกอย่างต้องสะอาด เหมาะสมกับลูกทั้งในเรื่องของพัฒนาการที่ได้รับและสุขภาพที่ดี
3. โรงเรียนที่มีครู พี่เลี้ยง แม่บ้าน และบุคลากร ทุกคนมีความเมตตา รักเด็ก อ่อนโยน สุภาพ เข้าใจเด็ก รวมทั้งสนุกที่จะคิดค้นหาการเรียนรู้นี้ใหม่ ๆ มาให้เด็กได้ฝึกพัฒนาสมองเสมอๆ
4. เลือกโรงเรียนที่มีกิจกรรม แนวการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญาของเด็ก
5. เลือกโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับสายสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน มีความอบอุ่น ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่แตกต่างกับการอยู่บ้าน
6. โรงเรียนจะต้องมีมาตรฐานด้านสุขภาพ อนามัยเด็กชัดเจน มีโภชนาการที่ดีและคำนึงถึงสุขภาพเด็กเป็นสำคัญ

7. โรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ การรับส่งของผู้ปกครองต้องมีการเช็คอย่างรอบคอบ ของเล่น อุปกรณ์ และสถานที่ต้องปลอดภัยสำหรับเด็ก

หากพิจารณาตามนี้แล้วมีมากกว่า 5 ข้อ หรือจะให้ตีมีครบทุกข้อ ผู้ปกครองควรตัดสินใจเลือกโรงเรียนนั้นให้เด็กเข้าเรียนได้

อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์ (นิตยสารรักลูก, 2545 : 134-138) กล่าวถึง การเลือกโรงเรียนอนุบาลที่ดีให้ลูกรัก ดังนี้

1. เครื่องเล่นและพื้นผิวสนามเด็กเล่นมีความปลอดภัย การจัดวางและพื้นผิวรองรับว่าเครื่องเล่นมีโครงสร้างมั่นคงถาวร เครื่องเล่นควรมีความสูงไม่เกิน 6 ฟุต จัดพื้นผิวรองรับควรใช้พื้นผิวที่ดูดซับพลังงาน เช่น พื้นทราย หรือพื้นสังเคราะห์ต่างๆ เป็นต้น

2. มีแหล่งน้ำเป็นเหตุให้เด็กจมน้ำหรือไม่ กล่าวคือ โรงเรียนที่มีแหล่งน้ำเพื่อกิจกรรม เช่น สระว่ายน้ำจะต้องมีมาตรการป้องกันเด็กเดินหรือวิ่งพลัดตกในแหล่งน้ำ และรู้มีความสูงเพียงพอที่เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จะไม่สามารถปีนป่ายเข้าไปได้

3. สนามกีฬาหรือพื้นที่วิ่งเล่นของเด็กเป็นที่จอครดหรือเป็นที่ที่รถวิ่งผ่านได้หรือไม่ กล่าวคือ เวลาที่เด็กเล่น เด็กจะมีความสูงน้อยกว่าที่ผู้ขับขี่จะมองเห็น ได้ด้วยกระจกมองหลัง การถอยรถทับเด็กที่ยืนหรือนั่งเล่นอยู่หลังรถจึงเป็นเหตุที่พบได้ไม่ยาก ไม่ว่าจะป็นในชุมชนหรือที่โรงเรียน การจัดพื้นที่เล่นของเด็กจะต้องแยกออกจากทางเดินหรือพื้นที่จอครดอย่างเด็ดขาด โรงเรียนที่อนุญาตให้รถผู้ปกครองเข้ามาในพื้นที่ที่เด็กเล่นเป็นประจำโดยเฉพาะเวลาที่เด็กเล่นอยู่บริเวณนั้น ถือว่าเป็นโรงเรียนที่ประมาทและละเลยต่อความปลอดภัยของเด็ก

4. มีการจัดห้องครัวในบริเวณโรงอาหารเป็นสัดส่วนที่เด็กจะไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือไม่ กล่าวคือ เนื่องจากการเตรียมอาหารต่างๆ เช่น ผัก ทอดบนกระทะใบใหญ่ หรือหม้อต้มน้ำขนาดใหญ่อาจเป็นเหตุให้เด็กวิ่งไปมาชนล้มและเกิดการบาดเจ็บจากความร้อนได้

5. อาคารเรียนมีความเสี่ยงต่อการพลัดตก หกล้ม กระแทกหรือไม่ เช่น พื้นอาคารมีความต่างระดับเป็นเหตุให้สะดุดง่าย พื้นสร้างด้วยวัสดุที่ลื่นหกล้มได้ง่าย ระเบียงมีที่กั้นป้องกันเด็กตกจากชั้นบนหรือไม่ เป็นต้น

6. ส่วนประกอบของอาคารต่างๆ ในโรงเรียน เช่น โถ้ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง ตู้วางของ ชั้นหนังสือ มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บของเด็กหรือไม่

7. มีความพึงพอใจต่อการเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับอายุเด็กหรือไม่ ในโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนเด็กลittle เด็กอายุน้อยกว่าสามปีต้องไม่มีของเล่นชิ้นเล็กที่จะอุดตันระบบทางเดินหายใจได้ ของเล่นต้องสร้างด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษ เป็นต้น

8. รถโรงเรียนมีความปลอดภัยและมีมาตรการดูแลเด็กในรถอย่างไร กล่าวคือ โรงเรียนมีความเอาใจใส่ต่อความปลอดภัยของเด็กในรถมากน้อยเพียงใด เป็นการแสดงออกถึงวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร รถโรงเรียนเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องมีการดูแลและเอาใจใส่เป็นอย่างสูง เป็นต้น

จากบทความที่กล่าวมา สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นเสมือนบ้านที่สองของเด็ก พ่อแม่ต่างคาดหวังว่าต้องเป็นสถานที่ที่ออกแบบมาอย่างดี มีผู้ดูแลเด็กใกล้ชิด อันจะส่งผลให้เกิดความปลอดภัยในระดับสูง และผู้ปกครองสามารถไว้วางใจได้ในกรณีที่ลูกเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนั้น

นภา สุขะมงคล (2545 : 11) กล่าวถึงเทคนิคการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้ลูกดังนี้

1. ความสะอาดสบาย

ความสะอาดสบายในที่นี้หมายถึง สะอาดในการรับ-ส่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพื่อไม่ให้ลูกเกิดความเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทาง เพราะฉะนั้นจึงควรมองหาโรงเรียนที่สามารถรับ-ส่ง ได้สะดวก ซึ่งก็หมายถึงใกล้บ้านนั่นเอง

2. บุคลากรของโรงเรียน

เริ่มตั้งแต่บรรดาครูทั้งหลายไปจนถึงพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ต้องเป็นคนดี จิตใจอ่อนโยน รักเด็ก โดยสังเกตพฤติกรรมเหล่านี้ได้จากการพูดคุยปฏิบัติสัมพันธ์ และที่สำคัญคือ อัตราของครูและพี่เลี้ยงต้องมีความเหมาะสมและพอเพียง กล่าวคือ สำหรับเด็ก 2-3 ปี ต้องใช้ครู 1 คน พี่เลี้ยง 10 คน เพราะเด็กต้องการการดูแลเอาใจใส่และความอบอุ่นจากผู้ใหญ่

3. สถานที่

ต้องมีบริเวณกว้างขวาง สะอาด ปลอดภัย มีห้องเรียนที่กว้างพอ มีที่สำหรับเด็กนอน ห้องน้ำต้องใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก มีสนามหญ้าให้เด็กวิ่งเล่น พร้อมเครื่องเล่นที่สร้างสรรค์อย่างพอเพียง เพื่อให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา ปาก จมูก และผิวหนังได้อย่างเต็มที่

4. ระบบรักษาความปลอดภัย

ต้องมีรั้วรอบขอบชิด ประตูที่ติดกับถนนต้องมีกุญแจใส่ให้เรียบร้อย การรับ-ส่งเด็ก และการเข้า-ออก ภายในโรงเรียนเป็นอย่างไร ควรพิจารณาให้รอบขอบด้าน

5. อาหาร

พิจารณาถึงการประกอบอาหารของโรงเรียน คุณภาพสะอาดของห้องครัว และแม่ครัว พิจารณาจากรายการอาหารว่าถูกต้องตามหลักโภชนาการและมีปริมาณที่พอเพียงหรือเปล่า

กรณีการ ฎัญญาคง (2539 : 12) กล่าวถึงโรงเรียนที่ดีพอสรุปได้ดังนี้

โรงเรียนที่ดีเป็นที่ปรารถนาของผู้ปกครอง คือ โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาได้ครบถ้วน ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษากำหนด และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองของสังคมและชุมชนอย่างมีคุณภาพ โดยปกติจะมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อมุ่งไปสู่มาตรฐานแต่เนื้อหาในหลักสูตรนั้นโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีสิทธิที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชนได้ แต่ต้องมีความเหมาะสมไม่ขัดต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดอยู่ 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ปรัชญาและแนวนโยบายของโรงเรียน
2. การเรียนการสอน
3. งานกิจการนักเรียน
4. การบริหารบุคลากร
5. การบริหารงานธุรการและการเงิน
6. การบริหารอาคารสถานที่
7. การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน
8. ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน

และมีตัวบ่งชี้ แต่ตัวบ่งชี้ที่สำคัญและผู้ปกครองส่วนใหญ่ปรารถนา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หากกล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ไม่ได้หมายความว่ามุ่งเฉพาะความรู้ทางวิชาการอย่างเดียว แนวคิดในการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นน่าจะประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ อีกมากมาย

วิโรจน์ มุฮัมมัด (2542 : 15) กล่าวว่า โรงเรียนจะดีเป็นที่ปรารถนาของผู้ปกครองนั้นจะต้องพร้อมด้วยปัจจัยหลายด้าน และจะต้องมีกระบวนการบริหารที่ดี เพื่อ

พัฒนาการเรียนการสอน การสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ ควบคู่คุณธรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะสนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคมเพื่อเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้องอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนในอนาคตที่จะออกไปสู่สังคม ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษา อบรมและพัฒนาการความรู้ของบุคลากร ทุกฝ่ายให้มีความรอบรู้ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกอย่างกว้างขวาง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้ และโรงเรียนที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันที่จะช่วยกันพัฒนาโรงเรียนให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจุบันผู้ปกครองให้ความสำคัญในการเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลานอย่างมาก จะเห็นได้จากมีการจองโรงเรียนกันตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์ โรงเรียนที่ดีมีคุณภาพก็ย่อมเป็นที่ต้องการของผู้ปกครอง ดังนั้นโรงเรียนอนุบาล ต่าง ๆ จึงต้องมีการแข่งขันด้านคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ให้สมกับที่ผู้ปกครองไว้วางใจในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการเลือกโรงเรียนมากขึ้น เพราะโรงเรียนเป็นอีกสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อลูก อย่างไรก็ตาม โรงเรียนระดับอนุบาลต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานกฎเกณฑ์ ของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดังนั้นการเลือกโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพควรมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการบริหารโรงเรียน ด้านครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ ด้านโภชนาการ ด้านบริการ ด้านค่าธรรมเนียมการเรียนและอื่นๆ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านการติดตามประเมินผล และสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือมาตรฐาน โรงเรียนที่สำนักงานการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเมื่อ พ.ศ. 2531

3. แนวคิด และทฤษฎีการตัดสินใจ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องประกอบไปด้วยการตัดสินใจ แก่ปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลา เริ่มจากปัญหาต่างๆ ไปจนถึงปัญหาที่ย่างยากสลับซับซ้อน ในการตัดสินใจนั้น บางครั้งคนเราต้องตัดสินใจในเรื่องส่วนตัวและบางครั้งเป็นการตัดสินใจเพื่อส่วนรวม หรือในฐานะที่ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามระดับความจำเป็น ความคาดหวังหรือสถานการณ์ต่างๆ ดังนั้น การตัดสินใจแก่ปัญหาต่างๆจำเป็นต้องอาศัยเทคนิควิธีการอันเหมาะสม ถือได้ว่าการตัดสินใจเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของทุกคน โดยเฉพาะผู้บริหารขององค์กร จะเห็นว่าในการบริหารงานในองค์กรใดก็ตาม การตัดสินใจ

เป็นหัวใจของการปฏิบัติงานทุกๆเรื่อง (พัชรินทร์ รัตโนคม, 2536 : 65) การตัดสินใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การที่บุคคลมีความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของบุคคลนั้น บุคคลจะต้องกำหนดทางเลือกที่แน่นอนในการที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว บุคคลจะเลือกแสดงพฤติกรรมที่จะให้ประโยชน์สูงสุดต่อเป้าหมายหรือความต้องการของเขา (พงศัสม์ ศรีสมทรัพย์ และ ชลิดา ศรีสมณี, 2537 : 227)

แม็คฟาแลนด์ (MacFarland, 1970 : 76) นิยามว่าการตัดสินใจหมายถึง การกระทำที่เกี่ยวกับการเลือกที่ผู้บริหารหรือองค์การเลือก แนวทางปฏิบัติทางหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทาง

3.1 กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจ

กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจ ไชมอน(1960 : 1, อ้างถึงใน ประทีป สยามชัย, 2542 : 1-17) ได้อธิบายไว้ว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่มีระดับขั้นตอนความสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1. กิจกรรมข่าวกรอง ผู้ตัดสินใจต้องรู้สภาพความเป็นไปของสภาพแวดล้อมข่าวสาร เพื่อดูสภาพต่างๆ ก่อนตัดสินใจ
2. กิจกรรมสร้างแบบ ผู้ตัดสินใจสร้างพัฒนาและวิเคราะห์แนวทางต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้หรือสามารถปฏิบัติได้
3. กิจกรรมคัดเลือก ผู้ตัดสินใจเลือกหนึ่งทางเลือกระหว่างหลายๆทางเลือกเพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง

เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์การประเภทให้บริการ จึงเป็นองค์การที่ควรบริหาร โดยมีหลักประกันว่า ผู้รับบริการจะได้บริการที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาจึงควรดำเนินการครบกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ไปจนถึงขั้นการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้การตัดสินใจมีวัตถุประสงค์เหมาะสมแน่ชัดและมีการตรวจสอบผลของการดำเนินงาน ตลอดจนการแก้ไขเมื่อพบข้อบกพร่อง ในการกำหนดกระบวนการตัดสินใจในที่นี้จึงได้กำหนดให้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นก่อนการตัดสินใจ
2. ขั้นตัดสินใจ
3. ขั้นการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ
4. ขั้นการติดตามประเมินผล

โดยแต่ละขั้นตอนควรประกอบด้วยขั้นตอนย่อยและกิจกรรม ดังนี้

1. ขั้นตอนการตัดสินใจ

1.1 การกำหนดปัญหาที่จะต้องตัดสินใจ ในการบริหารงานผู้บริหารจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คิดว่าเป็นปัญหาอยู่เสมอ และหากไม่มีการใช้วิจารณญาณแยกแยะว่าอะไรเป็นปัญหาที่แท้จริง ผู้บริหารจะปล่อยให้ตนเองอยู่ในวงจรของการแก้ปัญหาจนไม่ได้ทำหน้าที่สำคัญคือ การคิดสร้างสรรค์และพัฒนางาน ความผิดพลาดในการกำหนดปัญหาจะมีลักษณะของการสับสนระหว่างสัญญาณของปัญหากับตัวปัญหา ปัญหาตามความรู้สึกกับปัญหาในข้อเท็จจริงการหยิบยกปัญหาที่เป็นเรื่องเล็กๆมาเป็นเรื่องใหญ่

1.2 การประเมินทางเลือกในขั้นการประเมินทางเลือกนี้ ถ้าเป็นเรื่องที่ใช้วิธีการเชิงปริมาณ ก็จะต้องมีการคำนวณว่าทางเลือกแต่ละทางเลือกจะมีผลดีผลเสีย เช่น ในด้านผลกำไรเปรียบเทียบกับการลงทุนมากน้อยต่างกันอย่างไร ซึ่งเมื่อเป็นเรื่องของการศึกษา การคำนวณผลได้ผลเสียก็จะมีผู้โต้แย้งว่า จะคำนวณเฉพาะผลกำไรในแง่ตัวเงินไม่ได้ แต่จะต้องดูผลได้ทางอื่นที่เป็นนามธรรมประกอบด้วย

2. ขั้นตัดสินใจ

ขั้นนี้เป็นขั้นผู้บริหารจะต้องใช้วิจารณญาณเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ข้อควรระวังในขั้นตอนนี้ก็คือ ด้วยข้อจำกัดของมนุษย์ เช่น ความสามารถในการแสวงหาและเปรียบเทียบทางเลือกที่หลากหลาย และความจำกัดของทรัพยากร

3. ขั้นการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ

ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการอนุมัติหรือควรเห็นชอบก่อนการดำเนินการ ก็จะต้องมีการเสนอผลการตัดสินใจไปตามขั้นตอน เพื่ออนุมัติหรือความเห็นชอบ หลังจากนั้นในกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญก็ต้องนำผลการตัดสินใจมาทำเป็นแผนการดำเนินงาน สิ่งสำคัญประการหนึ่งในขั้นตอนนี้ คือ การสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ ยอมรับ และทำตามผลการตัดสินใจนั้น ซึ่งอาจจะต้องมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของการตัดสินใจ ทำความเข้าใจในสิ่งที่ต้องปฏิบัติและจูงใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพยายามนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติจนสำเร็จ

4. ขั้นการติดตามประเมินผล

การประเมินการตัดสินใจนี้ควรทำทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการและการประเมินเมื่อสิ้นสุดการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามผลที่เกิดตามมา และ

ควรประเมินทั้งในด้านผลที่เกิดขึ้นและความเหมาะสมของกระบวนการ ผลที่ได้จากการประเมินควรนำไปใช้ในการปรับปรุงการตัดสินใจในเรื่องลักษณะเดียวกันในครั้งต่อไป

สมคิด บางโม (2544 : 175-178) ได้คิดกระบวนการตัดสินใจจะให้เกิดประโยชน์สูงสุด และไม่ผิดพลาดควรจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ กระบวนการรวบรวมข่าวสารข้อมูลต่างๆ จากสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหามาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับตัดสินใจ ยิ่งได้ข้อมูลมากเท่าไร ยิ่งดี เพราะจะทำให้ตัดสินใจถูกต้องไม่ผิดพลาด
 2. คาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
 3. พิจารณาแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปใช้ รวมทั้งการคิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์และประเมินค่าสำหรับแนวทางปฏิบัติต่างๆ ควรพิจารณาหาทางเลือกไว้หลายๆทาง
 4. เลือกทางปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากแนวทางปฏิบัติที่อาจจะเป็นไปได้หลาย ๆ ทาง โดยเลือกแนวทางที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน
 5. ตัดสินใจสั่งการให้ปฏิบัติ
 6. วัดผลการปฏิบัติโดยนำไปเปรียบเทียบกับคาดคะเนที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น
- พยอม วงศ์สารศรี (2542 : 99) ได้กล่าวถึง กระบวนการตัดสินใจว่ามีองค์ประกอบอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา(Problem Analysis Phase)
2. ขั้นตอนของการทำการตัดสินใจ (Decision Making Phase)
3. ขั้นตอนของการปฏิบัติ (Implementation Phase)

ขั้นตอนต่างๆของกระบวนการตัดสินใจ

1. การพิจารณาตัวปัญหา
2. การค้นหาทางเลือก
3. การประมวลผลทางเลือก
4. การตัดสินใจเลือกทางเลือก นำทางเลือกไปปฏิบัติ

จากแนวความคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการกล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจที่เรียกว่า เป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งพอจะสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา เป็นขั้นตอนแรกของการตัดสินใจ ผู้ที่ตัดสินใจจะต้อง

กำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เช่น คำตำหนิของลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น สาเหตุของปัญหานี้เป็นปัญหาในตัวอยู่แล้ว ซึ่งจะต้องกำหนดขึ้นมาก่อนที่จะแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ (Nina G. Hatvany. 1982 : 20)

2. การศึกษาหาทางเลือกต่างๆ ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบในอนาคตจากทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ หัวข้อนี้เกี่ยวกับระบบทำนายที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือหัวข้อที่ตั้งไว้ ขึ้นอยู่กับระดับความไม่แน่นอนที่มาเกี่ยวข้อง ถ้ามีข้อมูลในอดีตได้บันทึกไว้ ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่างๆ จะค่อนข้างแน่นอน ถ้าข้อมูลต่าง ๆ มีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่หรือปัญหาที่มีรูปแบบเฉพาะการทำนายเฉพาะจะต้องใช้การไตร่ตรองอย่างรอบครอบ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจจะต้องประเมินผลในอนาคต โดยไตร่ตรองไว้ก่อนหรือไม่ได้ไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์คือหัวข้อที่ตั้งไว้ (Fremont E. Kast and James E. Rosenzweig. 1979 : 352)

3. การวิเคราะห์และคัดเลือกทางเลือก ทางเลือกคือวิธีหรือแนวปฏิบัติทั้งหลาย ซึ่งอาจนำมาแก้ปัญหาได้ปัญหาหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้ตัดสินใจต้องทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกทั้งหลายที่มีให้เลือก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมที่สุด ในการตัดสินใจคัดเลือกทางเลือกนั้นประกอบด้วย 1) การจัดหาสารสนเทศต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทางเลือก 2) นำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประเมินสารสนเทศนั้นอย่างรอบคอบ 3) เลือกทางใดทางหนึ่ง 4) ย้อนกลับมาพิจารณาข้อมูลสนับสนุนทางเลือกนั้นและ 5) อาจสร้างความมั่นใจโดยหาข้อมูลเพิ่มเติม การเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์การตัดสินใจเพิ่มตัวเลือกทางเลือกหรืออาจใช้ทางเลือกเดิมได้ (Roger A. Kaufman. 1974 : 37)

4. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ เมื่อทางเลือกได้ถูกเลือกขึ้นมาแล้ว ก็เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือกนั้น เราจะทราบได้ว่าการตัดสินใจนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจ คือ สามารถที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งในหลายกรณีมีการสอดแทรกขั้นตอนออกมาว่า เมื่อเริ่มปฏิบัติตามผลการตัดสินใจนั้นแล้ว จะมีวิธีการประเมินผลของการตัดสินใจเพื่อตรวจสอบดูว่า ผลของการตัดสินใจที่ได้ถูกปฏิบัติว่าเหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่ต้องการจะแก้ปัญหาหรือไม่

3.2 รูปแบบของการตัดสินใจ (Model of Decision Making)

ฟาโยล (Fayol. 1972 : 126) จำแนกการตัดสินใจ โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเรื่องที่ตัดสินใจที่ระดับความรับผิดชอบของผู้บริหาร ซึ่งจำแนกได้ 3 ระดับ คือ การตัดสินใจโดยผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับต่ำ

เฮนรี มินซ์เบอรีและคณะ (Henry Mintzbery.) หลังจากได้วิเคราะห์การตัดสินใจในสถานการณ์จริงของผู้ตัดสินใจ ได้สรุปขั้นตอนการตัดสินใจไว้ 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นค้นหาปัญหา (Identification phase) ผู้ตัดสินใจได้ตระหนักถึงปัญหา หรือมีโอกาสได้ทำการวินิจฉัยปัญหา ปัญหาที่รุนแรงและเฉพาะหน้าไม่เป็นระบบ ต้องการวินิจฉัยอย่างกว้างขวาง ส่วนที่เป็นปัญหาน้อยมีระบบมากกว่า
2. ขั้นพัฒนา (Developmental phase) ผู้ตัดสินใจมองหาวิธีแก้ปัญหจากข้อมูลหรือจากวิธีการที่ใช้แก้ปัญหาไปก่อนหน้าแล้วหรืออาจคิดวิธีการแก้ปัญหขึ้นมาใหม่ ในขั้นนี้พบว่าต้องใช้วิธีการคลำทาง ลองผิดลองถูก เป็นขั้นที่ผู้ตัดสินใจมีความคิดไม่แจ่มแจ้งในการหาวิธีแก้ปัญห ต้องพัฒนาหาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ปัญห และหาข้อยุติกำหนดเป็นทางเลือกได้
3. ขั้นเลือก (Selection phase) ผู้ตัดสินใจพิจารณาเลือกเอาวิธีแก้ไขปัญหาวีหนึ่ง การเลือกมี 3 ทางคือ ใช้การตัดสินใจด้วยการพิจารณาของตนเอง ใช้การวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆด้วยเหตุผลอย่างมีระบบ และโดยการต่อรองพิจารณาทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งตามที่เหมาะสม

3.2.1 รูปแบบการตัดสินใจแบบคลาสสิก (The classical decision making model)

เป็นการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจพยายามให้มีโอกาสได้รับความสำเร็จสูงสุด โดยพิจารณาทางเลือกต่างๆ สำนวจความเป็นไปได้ แล้วใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มี 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (ประทีป สยามชัย. 2542 : 5-8)

1. การกำหนดปัญหา (Identifying the problem) ขั้นแรกของการตัดสินใจคือกำหนดปัญหา ซึ่งต้องระวางความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ปรากฏ กับสิ่งที่ปรารถนา ถ้ามีความแตกต่างมากปัญหาจะแก้ยาก
2. การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา (Generating alternatives) เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว พยายามหาทางเลือกหลายๆทางแล้วพิจารณาตัดสิน ซึ่งทางเลือกบางที่อาจดูไม่เป็นเรื่องอย่างด่วนตัดออกควรเก็บไว้เป็นของพิจารณาด้วย
3. การประเมินทางเลือก (Evaluating alternatives) การประเมินทางเลือกจำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม Joseph Reitz ได้แนะนำกระบวนการไว้ 3 ขั้นตอนและผู้ประเมินต้องกระทำคือ

3.1 ตระหนักถึงผลที่ได้จากการแก้ปัญหาทั้งทางบวกและลบของแต่ละทางเลือก

3.2 ประเมินคุณค่าของผลที่ได้ออกมาทั้งทางบวกและทางลบของแต่ละ
ทางเลือก

3.3 ประเมินผลที่ได้ออกมาของแต่ละทางเลือกว่ามากน้อยเพียงใด

4. การเลือกทางเลือก (Choosing an alternatives) การเลือกทางเลือกนั้น
บางครั้งทำได้ยาก เพราะมีทางเลือกที่ดีหลายทางเลือกที่คล้ายกัน James March & Herbert
Simon ได้เสนอทางเลือกได้ 5 ชนิดคือ

- 4.1 ทางเลือกที่ดี คือ ผลที่ได้ออกมาสูงในทางบวก และต่ำในทางลบ
- 4.2 ทางเลือกที่ต่ำ คือ ผลที่ได้ออกมาต่ำในทางบวก และสูงในทางลบ
- 4.3 ทางเลือกผสม คือ ผลที่ได้ออกมาสูงทั้งทางบวกและทางลบ
- 4.4 ทางเลือกที่ไม่ดี คือ ผลที่ได้ออกมาต่ำในทางบวก แต่สูงในทางลบ
- 4.5 ทางเลือกที่ไม่แน่นอน คือ ผู้ที่ตัดสินใจไม่สามารถประเมินผลที่ได้

ออกมาได้

5. การนำการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implementing the decision) นำทางเลือกที่
พิจารณาแล้วไปปฏิบัติโดยละเอียดร่วมกับผู้อื่น ซึ่งต้องสร้างความเข้าใจเหตุผลการตัดสินใจแก่
ผู้ร่วมงาน

6. การประเมินค่าการตัดสินใจ (Evaluate the decision) เมื่อปฏิบัติแล้วต้องมีการ
ประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ หากยังไม่บรรลุต้องกลับเข้าสู่
กระบวนการตัดสินใจใหม่

3.2.2 รูปแบบการตัดสินใจแบบพฤติกรรม (The behavioral decision-making
model)

สภาพการตัดสินใจในบางโอกาสอยู่ในสภาวะจำกัดเรื่องของเวลา ค่าใช้จ่าย
ข้อมูล จึงใช้ประสบการณ์ การหยั่งรู้ คำแนะนำ หรือความคิดสร้างสรรค์ การมีเหตุผลจึงจำกัด
จึงเกิดทฤษฎีเหตุผลจำกัด (bounded rationality) จากรูปแบบเหตุผลจำกัด (Feldman & Arnold
(อ้างอิงจาก ประทีป สยามชัย. 2542 : 5-8) ได้ให้ลักษณะไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจมีข้อมูลไม่สมบูรณ์และไม่เพียงพอที่จะเข้าใจปัญหาที่
เผชิญอยู่
2. ผู้ตัดสินใจไม่เคยทำสำเร็จในการที่จะหาทางเลือกต่างๆมาแก้ปัญหา
3. การประเมินค่าทางเลือกมักไม่สมบูรณ์ เพราะเป็นไปได้ที่จะ
พยากรณ์ผลที่ได้ออกมาจากแต่ละทางเลือก

4. การตัดสินใจเลือกทางเลือกตั้งอยู่บนเกณฑ์อื่นไม่ใช่อยู่ที่สูงสุด หรือดีที่สุดเพราะไม่สามารถกำหนดได้ว่าทางเลือกใดได้ผลสูงสุด

ในกรอบการพิจารณาวิธีการตัดสินใจตามทฤษฎีเหตุผลจำกัดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความพอใจ (Satisfaction) โดยเลือกทางเลือกที่มาตรฐานพอใจต่ำสุดโดยไม่ได้สำรวจความเป็นไปได้อื่นๆ

2. เหตุผลในกรอบและเหตุผลทางวิธีการ (Contextual rationality and procedural rationality) เมื่อมีข้อจำกัดในเรื่องเหตุผลจัด ความพอใจ และเหตุผลในกรอบของสิ่งแวดล้อม Simon จึงนำเสนอวิธีปรับปรุงใหม่ คือ ให้น้ำหนักในวิธีการตัดสินใจ ซึ่งวิธีนี้ทำให้การตัดสินใจได้ผลที่ดีที่สุด วิธีการที่ใช้ ได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ระบบ การวางแผนยุทธวิธี การจัดระบบงบประมาณตามแบบโครงการ การจัดระบบสารสนเทศ เป็นต้น

3. เหตุย้อนกลับ (Retrospective rationality) เป็นวิธีย้อนกลับดูความถูกต้องของการตัดสินใจ ส่วนใหญ่มักป้องกันการตัดสินใจของตนเอง และเกิดความสับสนถ้าการตัดสินใจนั้นไม่สำเร็จ รวมทั้งเป็นการป้องกันการตัดสินใจผิด

4. การเพิ่มทีละน้อย (Incrementalizing) วิธีการหนึ่งในการตัดสินใจ คือ การใช้การเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย (muddling through) เพิ่มขึ้นทีละน้อย (increment) จากสภาพเดิม Charles Lindblom ได้เสนอวิธีการเพิ่มทีละน้อยว่าเป็นวิธีการตรงกันข้ามกับการตัดสินใจแบบคลาสสิก ไม่ต้องตกลงกันในเรื่องวัตถุประสงค์ไม่ต้องหาทางเลือกที่มากมายพร้อมกับผลที่จะตามมา หรือต้องเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด Lindblom กล่าวว่าวิธีนั้นไม่มากไปกว่าการเพิ่มทีละขั้นเล็ก ๆ น้อยๆ หรือไม่มากไปกว่าการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นไปตามปกติ อาจกล่าวได้ว่าการเพิ่มทีละน้อยเป็นกระบวนการสืบสานต่อกันจนถึงขั้นสุดท้ายที่ผู้ตัดสินใจได้ตกลงไว้

5. รูปแบบถังขยะ (The garbage can model) เมื่อการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลแบบคลาสสิก มีอุปสรรคมากมาย David Coben และคนอื่นๆ ได้คิดกระบวนการตัดสินใจแบบถังขยะขึ้น คือ เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงาน และกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาก็นำมาใส่ไว้ในถังขยะ หมายถึง การนำมารวมกัน วิธีการแก้ปัญหาที่คู่กับปัญหาก็นำมาวมกัน การผสมปัญหา การแก้ปัญหา การร่วมกันตัดสินใจ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์นำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบของการตัดสินใจแบบคลาสสิก

3.2.3 รูปแบบการตัดสินใจในแบบปัทธานของ Vroom-Yetton

Victor Vroom & Phillip Yetton (อ้างถึงใน ประทีป สยามชัย. 2542 : 8-9) ได้พัฒนารูปแบบการตัดสินใจที่ทันสมัยขึ้น โดยให้ผู้ตัดสินใจบอกออกมาให้ชัดเจนว่าต้องการ

อะไรได้กำหนดรูปแบบการตัดสินใจแบบประสิทธิผล 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การตัดสินใจคุณภาพ (Decision quality) หมายถึง การตัดสินใจที่มีผลต่อคุณภาพ ปัญหาต่างกันจะคุณภาพต่างกัน
2. การตัดสินใจยอมรับ (Decision acceptance) หมายถึง การตัดสินใจที่ได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานที่ต้องนำไปปฏิบัติ
3. เหมาะสมกับเวลา (Timeliness) หมายถึง จำนวนเวลาที่มีสำหรับผู้ตัดสินใจต้องใช้ในการตัดสินใจ

3.3 เทคนิคกลุ่มตัดสินใจ (Group decision-making techniques) มี 5 วิธี คือ

เนื่องจากการตัดสินใจในบางสถานการณ์อาจจะไม่ได้เป็นการตัดสินใจที่เกิดจากบุคคลคนเดียว การตัดสินใจเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดหรือคุ้มค่า ผู้รับผิดชอบ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียร่วมรับผิดชอบต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย ตามแนวคิดของประทีป สยามชัย (2542 : 12-17) ได้เสนอมี 5 วิธีคือ

1. การระดมสมอง (Brain storming) เป็นแนวคิดของ Alex Osborne ได้เสนอวิธีแก้ปัญหาคู่การตัดสินใจสร้างสรรค์ ลักษณะเด่นของการระดมสมอง คือ การแยกความคิดออกจากการประเมินผล ในช่วงแรกของการตัดสินใจนั้นการเสนอความคิดให้มากที่สุดย่อมมีความสำคัญมากกว่าการมีข้อเสนอหลายๆ นี้เองทำให้ผู้ตัดสินใจมีทางเลือกตัดสินใจแก้ปัญหามากขึ้น
2. เทคนิคกลุ่มคิดเงียบ (Nominal group technique) วิธีการหนึ่งที่ใช้กับการตัดสินใจของกลุ่ม ซึ่งใกล้เคียงกับวิธีการระดมสมองก็คือ เทคนิคกลุ่มคิดเงียบ เริ่มต้นด้วยการจำผู้ร่วมงานมารวมกันเพื่อระดมความคิดในการแก้ปัญหาแล้วนำความคิดทุกคน คนละ 1 ความคิดเขียนลงบนแผ่นพลิกไปเรื่อยๆจนหมดทุกคน จากนั้นผู้ตัดสินใจอ่านแต่ละความคิดให้ผู้ร่วมงานทั้งหมดฟังและให้อภิปราย เสร็จสิ้นลงคะแนนเสียงเลือกหากไม่สิ้นสุดจัดดำเนินการอภิปรายใหม่ใหม่สุดท้ายไม่มีการลงคะแนนเสียงใหม่จนได้ทางเลือกที่ใช้ในการตัดสินใจที่เป็นข้อยุติ

3. เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จากแนวความคิดของนักวิจัยจากบริษัท Rand Corporation ได้พัฒนาเทคนิคเดลฟายขึ้น โดยใช้วิธีการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ไปยังบ้าน หรือที่ทำงานของผู้แสดงความคิดเห็น เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ลูกค้า ผู้บริหาร หรือสมาชิกในชุมชน เป็นต้น ก็จะให้ผู้ที่มีส่วนร่วมให้ความคิดในการเป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาในการตัดสินใจ

เป็นวิธีการเดียวกันกับการส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมาย ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง เป็นการรวบรวมข้อมูลมาทำการวิจัย

4. วิธีการ Devil's Advocacy เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจ โดยการสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในกลุ่ม เพื่อใช้ในการแก้ลำดับความคิดกลุ่มตามที่กล่าวข้างต้น วิธีนี้อาจหยุดปัญหานี้ได้ ดำเนินการดังนี้ หลังจากกลุ่มได้หาทางเลือกแก้ปัญหามาแล้วก็แต่งตั้งสมาชิกคนใดคนหนึ่ง พยายามจับผิด หรือหาความผิดของวิธีแก้ปัญหานั้นให้ได้ถ้าผ่านขั้นตอนนี้มาได้ ผลที่ได้ก็ปลอดจากความคิดของกลุ่ม วิธีนี้นอกจากจะใช้เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ทางเลือกในการแก้ปัญหาที่พัฒนาไปแล้วยังอาจนำไปใช้ในขั้นตอนอื่นๆ ในกระบวนการตัดสินใจอีกด้วย

5. วิธีการโต้วาทะ (Dialectical Inquiry) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมกลุ่มในการตัดสินใจวิธีนี้มีขั้นตอน ดังนี้

5.1 เริ่มต้นด้วยการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม หรือมากกว่านั้น โดยให้แต่ละกลุ่มนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่ภายในกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

5.2 แต่ละกลุ่มแยกไปพบกัน เลือกทางเลือกที่เป็นจุดยืนของกลุ่ม และจัดลำดับความสำคัญและความเป็นไปได้ของแต่ละกลุ่มเสนอ สนับสนุนและคัดค้าน จุดยืนให้แก่กลุ่มอื่น

5.3 แต่ละกลุ่มคัดค้านจุดยืนของกลุ่มอื่น และสนับสนุนจุดยืนของตนเอง จุดมุ่งหมายไปใช้เพื่อชักจูงให้กลุ่มอื่นยอมรับ แต่เป็นการยืนยันว่าแต่ละกลุ่มแสดงจุดยืนของตนเอง

5.4 นำข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มมาวิเคราะห์ผลก็คือทราบข้อมูลที่ขาดหายไป และใช้เป็นแนวทางในการค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหานั้นต่อไป

5.5 พยายามหาจุดร่วมกันจากจุดยืนของกลุ่มต่างๆ จุดเน้นก็คือหาทางที่ดีที่สุดที่ได้มาจากจุดยืนที่มีอยู่ ขั้นสุดท้ายช่วยให้มีการปรับปรุงข้อมูลให้ดีขึ้นเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

จากความสำคัญของแนวคิด และทฤษฎีการตัดสินใจตามรายละเอียดที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ เป็นกระบวนการพื้นฐานที่สามารถนำมาประยุกต์เป็นแนวทางการเลือกสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่ทุกคนได้ประสบ และได้ใช้ขั้นตอนวิธีการของทฤษฎีเหล่านี้แล้วโดยไม่รู้ตัว ด้วยอาจมองว่าเป็นวิถีปฏิบัติที่จะต้องดำเนินการอยู่แล้ว ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดคือ การหาทางเลือกเป็นวิธีแก้ไขสู่การตัดสินใจ อาจ

พบอุปสรรคที่ไม่เคยประสบแล้วนำแนวทางตามทฤษฎีการตัดสินใจที่นำเสนอมาเป็นแนวทางแก้ไข ทำให้ได้แนวทางใหม่ที่มีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาให้ผลงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ดังนั้น การตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน อาจจัดได้ว่า อยู่ในลักษณะที่อาศัยและความเหมาะสมเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้ปกครองด้วย ซึ่งอาจนำมาประกอบในการพิจารณาตัดสินใจขึ้นอยู่กับระยะเวลาและสภาพการณ์ ดังนั้นเมื่อเวลาเปลี่ยนไป เหตุผลและความเหมาะสมที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของบุคคลก็อาจเปลี่ยนไปด้วย

4. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล

จากแนวคิด หลักการ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาการของเด็กอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการบริหารในปัจจัยด้านต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543 : อ้างถึงใน ปิยะฉัตร วิชะรังสรรค์, 2546 : 40) ดังนี้

1. ด้านการบริหารโรงเรียน
2. ด้านครู
3. ด้านการเรียนการสอน
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่
5. ด้านการบริการ
6. ด้านโภชนาการ
7. ด้านค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนและอื่น ๆ
8. ด้านการติดตามประเมินผล
9. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4.1 ด้านการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนที่ดีก็คือ ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ไม่มีอบายมุข มีจิตวิญญาณของการเสียสละ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สร้างสรรค์ ต้องสร้างภาพลักษณ์ให้บุคลากรสามารถนำไปประพฤติตาม เพื่อเป็นตัวอย่างนำพาให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตาม ได้ด้วย

สุภรณ์ สุภาพงส์ (2545 : 33) กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นบุคคลที่เปรียบเสมือนหัวมังกร หากหัวมังกรส่าย ย่อมนำพาคนอื่น ๆ ทั้งโรงเรียนที่เปรียบเสมือนตัว

มังกรเคลื่อนไปได้ ผู้บริหารจะต้องทำงานในลักษณะที่มีทีมงานที่รักและสามัคคีกันพร้อมใจกัน ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนทั้งโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในระบบคุณภาพ (Total Quality Management = T.Q.M.) คือ ทุกคนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ นำการบริหารแบบธรรมาธิบาล (Good Governance) ลงสู่สถานศึกษา เพื่อให้ครูทุกหมวดวิชา เปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน หันมาทำงานเป็นทีมที่จะมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สงบ ประเสริฐพันธุ์ (2543 : 101) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังได้รับการยอมรับจากวงการศึกษทั้งในประเทศและต่างประเทศว่า มีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณภาพโรงเรียน ผู้บริหารที่มีสัมมาทิวะและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเท่านั้นที่สามารถนำโรงเรียนไปสู่ความเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพได้

การบริหารงานโรงเรียนดีมีคุณภาพตามเจตนารมณ์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษของ สุขวิช รังสิตพล (อ้างถึงในจากสงบ ประเสริฐพันธุ์. 2543 : 33) ประกอบด้วย การมีคุณลักษณะ 10 ประการ ดังนี้

1. ครูใหญ่อาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการจะต้องมีจิตใจรักโรงเรียนจริง ๆ ต้องการที่จะเห็นความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน มีการพัฒนาถึงมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชน

2. โรงเรียนหรือสถานศึกษา จะต้องร่วมนั้นมีสิ่งแวดล้อมที่ดีที่จะทำให้ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข เช่น ต้นไม้ สระน้ำ บ่อน้ำ อากาศบริสุทธิ์ ไร้ฝุ่น ไร้เสียงรบกวน นำธรรมชาติให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียน โดยฝึกให้นักเรียนร่วมมือกันทำ ตลอดจนความสะอาดของเสื้อผ้า รองเท้า ถุงเท้า เริ่มตั้งแต่เด็กจะเป็นนิสัยติดตัวไปจนโต เมื่อทำสิ่งใดแล้ว จะไม่ก่อปัญหาสังคมให้ตามแก้

3. ต้องเป็นโรงเรียนที่ได้มีรูปแบบ เช่น มีห้องเรียนครบ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และอื่นๆ ตลอดจนสนามกีฬาต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์

4. อุปกรณ์การเรียนการสอนต้องครบ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ห้องทดลอง ซ้อมมาแล้วต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเต็มที่

5. บุคลากรโรงเรียนต้องมีครูสอนครบตามเกณฑ์ เช่น มีเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วต้องมีคนสอน ห้องทดลองปฏิบัติการต้องมีครูควบคุมให้คำแนะนำ หากขาดก็จำเป็นต้องเอาครูเกษียณราชการหรือเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน ต้องมีการศึกษาทางไกลเข้ามาในระบบ

6. โรงเรียนจะต้องให้องค์กรท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาทางวิชาการ หลักสูตรให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะทางการเงินที่จะได้จากชุมชน

7. ต้องมีการเก็บค่าเล่าเรียน เก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อนำมาใช้ซื้ออุปกรณ์ การปรับปรุงทางการศึกษา ตลอดจนเพื่อจะได้นำจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ข้าราชการครู หรือแม้แต่การจัดสวัสดิการรายได้ให้แก่เด็กนักเรียน โดยจะต้องมีกลุ่มของนักเรียนที่ทำงานในโรงเรียนและให้เงินแก่นักเรียนเป็นค่าตอบแทน

8. ควรจะต้องมีกลุ่มบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ ว่าทำอะไรจะจัดสวัสดิการให้แก่ข้าราชการครู และโดยวิธีการใด ให้มีการอบรมอย่างไร รวมถึงสวัสดิการอื่น

9. การวัดผลประเมินผล จะต้องวัดจากผลบริหารคือตัวของนักเรียนนำไปเป็นอย่างไร มีคุณลักษณะอย่างไร

10. โรงเรียนจะต้องเป็นที่ยอมรับโดยผู้ปกครองที่มีฐานะทุกระดับ

นัยนา ขอนนเวช (2540 : 38) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาอนุบาล คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้การเรียนการสอน บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้งนักเรียน บุคลากรภายในโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

ภารกิจและหน้าที่ของผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารต้องใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการจัดสรรทรัพยากร อันได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร นักเรียนมีคุณภาพอันพึงประสงค์ของสังคม

รุ่ง แก้วแดง (อ้างถึงใน เขาวรรันต์ โทณผลิน. 2539 : 19) กล่าวว่าการบริหารโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพคือ โรงเรียนที่มีการบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์ควรเน้นในเรื่องดังนี้

1. เรื่องการจัดลำดับความสำคัญของงาน ผู้บริหารจะต้องกำหนดงานให้ชัดเจน และกำหนดลำดับความสำคัญของงาน เช่น กำหนดงานโรงเรียนไว้ 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชน เมื่อกำหนดงานแล้วจะต้องกำหนดความสำคัญของงานว่าจะทำอะไรเป็นสิ่งแรก และทำโดยสมำเสมอ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเน้นของโรงเรียน โรงเรียนที่ประสบ

ผลสำเร็จจะให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ กิจกรรมนักเรียนหรือจะเรียนว่าเป็นงานส่งเสริมการสอนก็ได้

2. เรื่องกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องกำหนดหน้าที่ของบุคคลแต่ละด้านให้ชัดเจน เพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างมีเป้าหมาย การดำเนินงานมีประสิทธิภาพไม่ซ้ำซ้อน ก้าวกำกััน

จากข้อมูลด้านการบริหาร โรงเรียน สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งเพราะการจัดประสบการณ์ให้เด็กในช่วงนี้เป็นการสร้างพื้นฐานความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เน้นการพัฒนาเด็กเพื่อเตรียมพร้อมเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษา การบริหารโรงเรียนจึงหมายถึง การที่ผู้บริหารและบุคลากร ระดมสมองในการดำเนินเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชน ในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับครู นักเรียน แผนกสื่อการสอน หลักสูตร กิจกรรม งานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการติดตามประเมินผล และที่สำคัญในการบริหารก็คือ ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ต้องบริหารด้วยหัวใจและความรัก งานที่ผู้บริหารของโรงเรียนควรจัดให้มี สรุปได้ 5 ข้อ คือ

1. การบริหารงานด้านอาคารสถานที่ ความปลอดภัย ความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเครื่องเล่นสนามต้องมีความปลอดภัยแข็งแรง ความสะอาดเรียบร้อยบริเวณรอบตัวอาคารและสนามเด็กเล่น การจราจรต้องดูแลความปลอดภัยการรับ-ส่งนักเรียน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. การบริหารงานด้านวิชาการและหลักสูตร ผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูใหญ่ต้องนำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆมาใช้ในการบริหาร มีความรู้ความเข้าใจ มีการร่วมมือกันเพื่อวางแผนและดำเนินการในเรื่องหลักสูตร ประมวลการสอน แบบเรียน การจัดชั้นเรียน อุปกรณ์การสอน นิเทศการสอน จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรและทำการวัดผลการศึกษา มีการจัดสื่อ เครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอนทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. การบริหารงานด้านบุคลากรและบุคลากร เป็นงานด้านทะเบียนประวัติ บุคลากรและนักเรียน การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน การรักษาระเบียบวินัยและความประพฤติของนักเรียน การบริการแนะแนว การบริการที่เกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิภาพของนักเรียน ต้องบริหารบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา ต้องร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งต้องสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน

4. การบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทยเพื่อปลูกจิตสำนึกของความเป็นไทย เช่น จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีตามท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

5. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสถานศึกษาเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมต้องร่วมมือกันเมื่อทำให้มีสังคมผาสุกปลอดภัยและต้องปลูกฝังให้เด็กมีความรักกันมีความเสียสละเอื้ออาทรต่อกันจนแผ่ไปถึงชุมชนและสังคมในวงกว้างได้ เพราะสถานศึกษาเกิดขึ้นตามความต้องการและความจำเป็นของสังคม,

4.2 ด้านครู

ผลจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้กำหนดให้อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง หมวด 7 ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 กล่าวว่า “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง”

สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2545 : 109) ได้กล่าวถึงครูพันธุ์ใหม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกับแพทย์ วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ เพราะครูมีหน้าที่สร้างคน ครูพันธุ์ใหม่หรือครูยุคปฏิรูปการศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้สมกับอาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ครูยุคปัจจุบันจะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการคิด
2. มีความรู้ ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ
3. เข้าใจหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. พ.ศ. 2542
4. ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
5. สร้างผลงานในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้
6. มีศักยภาพในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผล

ประเมินผล ตามสภาพจริงที่ยึดหลักตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. สร้างผลงานของครูควบคู่ไปกับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
8. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
9. มีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู
10. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน

จากคุณลักษณะทั้ง 10 ประการ ดังกล่าวสรุปได้ว่า ครูพันธุ์ใหม่ต้องเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอนศิษย์เป็นคนดีคนเก่งและมีความสุขได้ ดังนั้นครูต้องมี 4Q คือ ความฉลาดทางอารมณ์(Emotional Quotient:E.Q), ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา(Adversity Quotient:A.Q), ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์(Creativity Quotient:C.Q), ความฉลาดทางสติปัญญา(Intelligence Quotient :I.Q) และสามารถแสดงบทบาทของครู 3 บทบาท กล่าวคือ

1. ครูในฐานะผู้จัดการในการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ (The teacher as a manager of the learning environment) ได้แก่ การที่ครูจะต้องเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ การวางแผน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพบจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ของตนเอง

2. ครูในฐานะของผู้อำนวยความสะดวกเพื่อการพัฒนาของแต่ละบุคคล(The teacher a facilitator of individual development) คือ การที่ครูได้ ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ตามที่เขาต้องการ

3. ครูในฐานะตัวกลางของการมีมนุษยสัมพันธ์ (The teacher as a mediator of human relations) ได้แก่การที่ครูได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนแต่ละคน และระหว่างกลุ่ม นักเรียน

สมาคมแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาของเด็กเยาวชนแห่งรัฐวอชิงตัน (1996, p 67 อ้างถึงใน สุริย์ มุสิกะ 2542 : 22) ได้กล่าวว่า ครูควรมีบทบาทประกอบด้วยดังนี้

1. ครูควรมีความเข้าใจในตัวเด็ก ในเรื่องพัฒนาการเด็กพื้นฐานในครอบครัว เข้าใจความต้องการของเด็ก ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถในเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจะได้จัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็ก นอกจากนี้ครูต้องรู้วิธีที่จะเพิ่มทักษะให้กับเด็กมีอิสระในการคิด มีความมั่นใจ ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อการเรียนรู้ให้เด็กได้คิดขณะทำงาน และให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือทำกิจกรรม

2. ครูควรส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กไปพร้อมๆกันทุกด้าน ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การมีไหวพริบปฏิภาณ สติปัญญาและสังคม เด็กในช่วงก่อนประถมมีความกระตือรือร้น อยากเรียนรู้ตลอดเวลา ครูจึงควรมีบทบาทในการส่งเสริม ชักชวนให้เด็กแสวงหาความรู้ เป็นผู้เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

3. ครูควรมีความรู้เรื่องของการนำหลักสูตรมาใช้ ควรจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมควรจะเป็นการ

บูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สังคม คณิตศาสตร์ ภาษา อย่างกลมกลืน ให้เด็กได้พัฒนาทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้หลากหลาย นอกจากนี้ประสบการณ์ที่จัดขึ้นเป็นไปในลักษณะที่ไม่เป็นการบังคับแต่ให้เด็กเกิดความรับผิดชอบด้วยตนเอง

4. ครูควรมีกลยุทธ์ในการสอนที่หลากหลาย และสอนอย่างมีความหมาย มีการนำสื่อมาประกอบการสอนและให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน มีการกระตุ้นให้เด็กค้นพบสิ่งที่กำลังเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความอยากรู้ อยากเห็น และสนใจที่แตกต่างกันของเด็ก โดยให้โอกาสเด็กได้เลือกทำกิจกรรมอย่างเสรี

5. ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลในหลายๆวิธี และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ครูควรสังเกตพฤติกรรมที่เด็กทำ ว่าเด็กกำลังคิดอะไร ทำไปเพราะอะไร นอกจากนี้ก็เก็บข้อมูลจากผลงานเด็กด้วย ข้อมูลที่ได้จะใช้เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำมาพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานของครู ตลอดจนนำมาใช้เพื่อพัฒนาเด็กร่วมกับผู้ปกครอง

6. ครูควรมีการทบทวนการทำงานของตนเอง หมั่นตรวจสอบวิเคราะห์ประเมินค่าการทำงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ เพราะสิ่งที่ให้กับเด็กจะมีผลต่อเด็กเสมอ หากผลการวิเคราะห์ออกมาไม่ดีก็ต้องปรับปรุงพัฒนา การตรวจสอบการทำงานของตนอาจจะทำได้โดยการพูดคุย ประชุมผู้ปกครอง สำหรับในชั้นเรียนต้องมีการสังเกตเด็กอย่างจริงจังเป็นรายบุคคล ครูควรจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาพัฒนาการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

7. ครูควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ทำงานร่วมกับพ่อแม่ เพื่อเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก ต้องฟังข้อมูลของเด็กจากผู้ปกครอง ทำความคุ้นเคย และให้เกียรติกับผู้ปกครองในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของเด็ก ควรให้ผู้ปกครองทราบว่ามีการสอนและหลักการสอนอย่างไร ครูต้องบอกเรื่องราวของเด็กอย่างตรงไปตรงมา ควรเขียนรายงานและให้เป็นผลงานของเด็ก ชื่นชมเด็กกับผู้ปกครองเมื่อเห็นความก้าวหน้าของเด็ก ควรมีส่วนร่วมกับชุมชน ขณะเดียวกันก็ให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ให้พ่อแม่ทราบว่าจะมีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมลูกที่บ้านอย่างไรต่อเนื่องจากโรงเรียน

8. ครูควรมีการทำงานเป็นทีมให้ความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการปรึกษาหารือ อีกทั้งมีการขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น

ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดการทำงานกันจากหลายฝ่าย ส่งผลถึงความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า คุรระดับอนุบาลนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญรองจากพ่อแม่ นักวิชาการด้านการศึกษายุ่งย่นย่นถึงลักษณะการจัดการศึกษาระดับอนุบาลว่า เป็นศาสตร์เฉพาะและแตกต่างจากการจัดการศึกษาในระดับอื่นอย่างมาก เนื่องจากเด็กในวัยนี้ต้องการความรักความอบอุ่นมากเป็นพิเศษ ที่สำคัญเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาการทุกด้านสูงสุด แต่ขณะเดียวกันยังไม่สามารถเรียนรู้ได้เอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยครูที่มีความรู้เฉพาะทางเพื่อช่วยจัดสภาพแวดล้อม ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและเอื้อให้เด็กมีพัฒนาการในแต่ละด้าน กล่าวคือ ครูที่ดูแลและจัดการศึกษาแก่เด็กเล็กต้องรู้หลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งที่จะทำให้ครูเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ตลอดจนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่เด็ก

4.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

สายชน หมวกเหล็ก (2542 : 28) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องเตรียมการสิ่งต่าง ๆ ไว้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่จุดหมายเป็นคนที่มีความคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ศึกษางานพัฒนางาน นิเทศครูสามารถนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เพราะการเรียนการสอนเป็นงานสำคัญด้านวิชาการของโรงเรียน จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับครู มีความเข้าใจรอบรู้วิธีการสอน และจัดกิจกรรมแบบต่าง ๆ อาทิ เช่น การใช้คำถาม การสาธิต การมอบหมายงานให้ทำการค้นคว้าโดยตรง การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ มองผู้เรียนว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนอย่างแท้จริง กิจกรรมนั้นจะต้องสอดคล้องกับบทเรียนและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนครูมีความสามารถจุดประกายไปของผู้เรียนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ระบบการศึกษาในประเทศไทยตลอดที่ผ่านมามีการพัฒนาไปในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของสถานศึกษาของรัฐ และสถาบันเอกชน ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นต้องปรับตัวและวิธีคิดตามไปด้วย ด้วยการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับบุตรหลาน จะปล่อยให้ไปไปตามการเรียนการสอนแบบเดิมๆ คงไม่ได้แล้ว ผู้ปกครองควรคำนึงถึงการเรียนของเด็กตั้งแต่ก้าวแรกคือ โรงเรียนอนุบาล ซึ่งเด็กควรได้รับความรู้ขั้นพื้นฐานอย่างเข้มแข็ง

ในปัจจุบันนี้รูปแบบการสอนในโรงเรียนอนุบาลมีหลากหลายรูปแบบ ผสมผสานแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่จะต้องทำความเข้าใจ

กับนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งพัชรี พลโยธิน (2546 : 4) ได้กล่าวถึง รูปแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็ก มีอยู่ 6 นวัตกรรมด้วยกันคือ

แบบที่ 1 คือ Child Center คือ การเรียนการสอนแบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง แต่ไม่ใช่ว่าทุกอย่างต้องขึ้นอยู่กับเด็กทั้งหมด ตัวคุณครูต้องมองหลักสูตรด้วยว่าหลักสูตรต้องการให้เด็กมีคุณลักษณะอย่างไรและต้องวางแผนปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จัดการเรียนการสอนที่ดูตามวัยกับพัฒนาการ การจัดสื่อสำหรับเด็กในแต่ละวันจึงต้องแตกต่างกันไป คุณภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของเด็กในการจัดการเรียนการสอนสื่อที่ใช้ก็ต้องมีลักษณะที่หลากหลายเหมาะสมตามวัยตามพัฒนาการของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกความสนใจ และตามความสามารถ

แต่กระนั้น ในการเรียนแบบนี้ก็มีข้อจำกัดว่า ถ้าหากครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจที่แท้จริงแล้ว อาจจะทำให้หลงแนวทางได้ ดังนั้น ครูต้องมีหลักในการจัดการที่สมดุลทั้ง 2 ฝ่าย

แบบที่ 2 Project Approach คือ เป็นแนวทางการให้เด็กได้ศึกษาลงลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่เขาสนใจ ซึ่ง Project Approach จะมีอยู่ 3 แบบด้วยกัน

- รูปแบบโปรเจกต์ที่ให้เด็กตั้งสมมติฐานในสิ่งที่สนใจอยากรู้ จากนั้นก็ให้ทดลองว่าเป็นไปตามคาดคะเนไว้หรือไม่

- แบบ Reggio คือเป็นโปรเจกต์ที่ไม่มีโครงสร้างที่จำกัดมากนัก ให้เด็กได้ลงไปเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากความสนใจของเด็ก กระบวนการคิดของเด็ก และครูเป็นเหมือนผู้อำนวยการความสะดวก

- โปรเจกต์แบบมีกระบวนการครบทั้ง 5 ขั้นคือ อภิปรายกลุ่ม ออกภาคสนาม การนำเสนอประสบการณ์เดิม การสืบค้น และการจัดแสดง

ในการเรียนแบบนี้มีข้อจำกัดคือ ถ้าไม่มีการพาเด็กออกภาคสนามหรือพาไปทัศนศึกษาแล้ว จะทำให้เด็กไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ส่งผลให้ความรู้ในเรื่องนั้นๆ ไม่กว้างขวางพอ จึงต้องมีการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงโดยอาจจะเริ่มเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวก่อน

แบบที่ 3 Whole language คือ การสอนภาษาให้เด็ก ต้องเป็นการสอนภาษาที่สื่อความหมาย การเรียนแบบนี้สามารถทำได้ดี เพราะในระดับอนุบาลเด็ก ๆ จะเรียนรู้ผ่านการเล่นที่สำคัญคุณครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการพูด ฟัง อ่าน เขียน เด็กจึงจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดี เพราะคุณครู เปรียบเสมือนสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก

ข้อดีของการเรียนวิธีนี้คือ จะช่วยปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน รักหนังสือ เป็นการเตรียมความพร้อมเอาไว้ก่อน และสามารถนำไปใช้ได้แม้กระทั่งที่บ้าน หรือในชีวิตประจำวัน

สำหรับข้อจำกัดนั้น คุณครูเองต้องมีความเชื่อมั่น มีความเข้าใจในตัวปรัชญาเสียก่อนว่า ถ้าจัดสภาพแวดล้อมแล้วเด็กจะเกิดความรักในการที่เรียนภาษาต่อไป

แบบที่ 4 Waldorf แนวความคิดนี้เชื่อว่าเด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก การเรียนแบบวอลดอร์ฟนี้ เน้นการจัดบรรยากาศในการเรียนให้เหมาะสมจัดสีในห้อง จัดแสงสว่างให้พอเหมาะสวยงาม เนื่องจากการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการเรียนรู้ผ่านจิตใต้สำนึก สิ่งที่เด็กเรียนรู้ก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย กิริยา ท่าทาง อารมณ์

ข้อดี คือ เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก

ส่วนข้อจำกัด คือ คุณครูต้องเข้าใจมุ่งหมายของวอลดอร์ฟที่แท้จริง มีความเข้าใจเด็ก ที่จะต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจิตวิญญาณ

แบบที่ 5 Montessori แนวคิดนี้ค่อนข้างจะให้อิสระแก่เด็ก เด็กสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากสภาพแวดล้อมที่ครูจัดไว้ในห้อง สิ่งที่เด็กเลือกจะเข้าไปเรียนรู้นี้ ทางมอนเตสเซอร์รีเรียกว่า “งาน” งานของมอนเตสเซอร์รี เป็นงานในลักษณะที่让孩子ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตา หู จมูก ปาก และกายสัมผัส เพื่อให้เด็ก ๆ ได้พัฒนาและใช้ประสาทสัมผัสครบทุกด้าน แต่มอนเตสเซอร์รีเป็นระบบที่ครูควรมีเจตคติที่ดีต่อเด็ก ยอมรับเด็กอย่างที่เขาเป็น

ข้อดีของวิธีการเรียนแบบนี้ คือ การให้เด็กได้เลือกมีเสรีภาพในการเลือกทำงาน และเมื่อเด็กทำงานจนเกิดความสำเร็จจะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจจากภายในทำให้เด็กอยากที่จะทำงานอย่างอื่นให้สำเร็จต่อไป

แต่ก็มีข้อจำกัดว่า การเรียนแบบนี้จะเป็นขั้นตอนมีรูปแบบทำตามคุณครูที่เป็นตัวแบบ จึงทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อยกว่า อีกอย่างคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกันจะมีน้อย เพราะในระหว่างการทำงานเด็กจะทำงานอยู่กับตัวเองเงียบ ๆ คนเดียว

แบบที่ 6 Neo-Humanist มีแนวคิดว่าคุณเรามีความเก่งความฉลาดอยู่ในตัว เพียงแต่เราดึงออกมาใช้แค่เพียงร้อยละ 5-10 เท่านั้น จึงยังสามารถพัฒนาไปได้มากกว่านั้น และการที่จะเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ได้นั้นต้องเกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 คือ ด้านร่างกาย จิตใจ ความมีน้ำใจ และวิชาการความรู้ ซึ่งในการพัฒนาศักยภาพทั้ง 4 ด้านข้างต้น ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ หลัก 4 ข้อ ด้วยกัน คือ คลื่นสมองต่ำ ทำให้เกิดสมาธิก่อนที่จะ

เรียนรู้ การประสานกันของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตนเองมองตัวเองในแง่ดี การให้ความรัก สร้างความรู้สึกที่ดี

การพัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นการทำงานของสมองทุกส่วนและพัฒนาพหุปัญญาของนักเรียนให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และแสดงออกถึงศักยภาพด้านต่าง ๆ ซึ่งการ์ดเนอร์ (1983 ; อ้างถึงใน นกนตร ธรรมบวร. 2544 : 30) ได้กล่าวถึงความฉลาดหรือปัญญาของมนุษย์ เป็นพหุปัญญามี 8 ด้าน คือ

1. ปัญญาด้านภาษา คือ การมีความสามารถสูงในการใช้ภาษา ivoต่อเสียงของคำ โครงสร้าง ความหมายของภาษาซึ่งได้แก่นักพูด นักประพันธ์ นักเขียนบทละคร นักเล่านิทาน นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์
2. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ คือ การมีความสามารถสูงเกี่ยวกับตัวเลข การคิดคำนวณ ไว้ในการวิจัยแบบแผน จำนวน เหตุผล การคิดวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่นักบัญชี นักสถิติ นักคณิตศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักตรรกศาสตร์
3. ปัญญาด้านมิติ คือ การมีความสามารถสูงในการมองพื้นที่ ขนาด ระยะทาง ทิศทาง สามารถรับรู้สิ่งที่มองเห็นภายนอกแล้วแปลงกลับมาเป็นการรับรู้ภายใน ซึ่งได้แก่ นายพราน ผู้นำทาง สถาปนิก มัลชนาคร ศิลปิน นักประดิษฐ์ จิตรกร ผู้สร้างภาพยนตร์ ช่างก่อสร้าง
4. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว คือ การมีความสามารถสูงในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย มีความสามารถในการใช้มือให้ทำงานสอดคล้องกับวัตถุ ซึ่งได้แก่นักแสดง นักกีฬา นักปั้น พ่อครัว แม่ครัว ช่างแก้รถยนต์ ศัลยแพทย์
5. ปัญญาด้านดนตรี คือ การมีความสามารถสูงทางเสียง จังหวะ เข้าใจและซาบซึ้งกับการแสดงดนตรี สามารถออกแบบจังหวะทำทางได้ ซึ่งได้แก่ นักดนตรี นักประพันธ์ นักร้อง
6. ปัญญาด้านมนุษย์สัมพันธ์ คือ การมีความสามารถสูงในการเข้าใจความรู้สึก ความคิดและเจตนาของผู้อื่น สามารถวินิจฉัย ปฏิบัติ และตอบสนองได้อย่างเหมาะสมต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งได้แก่ นักแนะแนว ครู นักการเมือง นักพูด ทอล์กโชว์
7. ปัญญาด้านตนเองหรือการเข้าใจตนเอง คือ การมีความสามารถสูงในการคิดไตร่ตรอง สามารถจำแนกความรู้สึกของตน รู้จุดอ่อนและจุดเด่นของตน ได้แก่นักจิตบำบัด ผู้นำทางศาสนา นักธุรกิจ ผู้ประสบความสำเร็จ

8. ปัญหาทางธรรมชาติวิทยา คือ การมีความสามารถสูงในการสังเกต ลักษณะความเป็นอยู่ของพืช และสัตว์ในธรรมชาติ สามารถคิดแยกประเภท และประวัติความเป็นมาของพืชและสัตว์ ได้แก่ นักชีววิทยา นักกีฏวิทยา (วิชาว่าด้วยแมลง) นักธรรมชาติวิทยา

การ์คเนอร์ อธิบายถึงพหุปัญญาว่า คนทุกคนมีปัญญาทั้ง 8 ด้าน เพียงแต่จะมีด้านใดมากน้อยแค่ไหน และทุกคนสามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านได้ พ่อแม่สามารถพัฒนาให้ลูกฉลาดต้องตระหนักว่าลูกมีปัญญาทั้ง 8 ด้าน แม้ไม่ทราบว่าด้านใดสูงด้านใดค่อย แต่ต้องทราบว่าปัญญาทั้ง 8 ด้านนี้ สามารถพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ใช้การได้ เพื่อให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การเรียนที่แท้จริงจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกสถานที่ ทุกเวลา มีความหลากหลายและเข้าถึงความหมายในชีวิต งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน เพราะจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน คือ การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นประชาธิปไตย มีความรักชาติโดยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยซึ่งกิจกรรมที่ส่งเสริมเช่น

- การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อม
- การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้มีคุณธรรมและจริยธรรม
- การปลูกฝังเด็กปฐมวัยเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย
- กิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ

การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อม

ตีป นาคะเสถียร(2534 ; อ้างถึงใน ปิยะฉัตร วิชะรังสรรค์. 2546 : 52) กล่าวว่า การขาดความระมัดระวังการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เท่ากับมนุษย์กำลังลบวันดูโลกของตัวเองลงทุกวันเพราะถ้าสิ้นป่าไม้ขาดสัตว์ป่า น้ำเน่าเหม็น ทรัพยากรอื่นๆ ที่หุดหายก็ยากที่มนุษย์จะดำรงชีพอยู่ได้โดยลำพัง

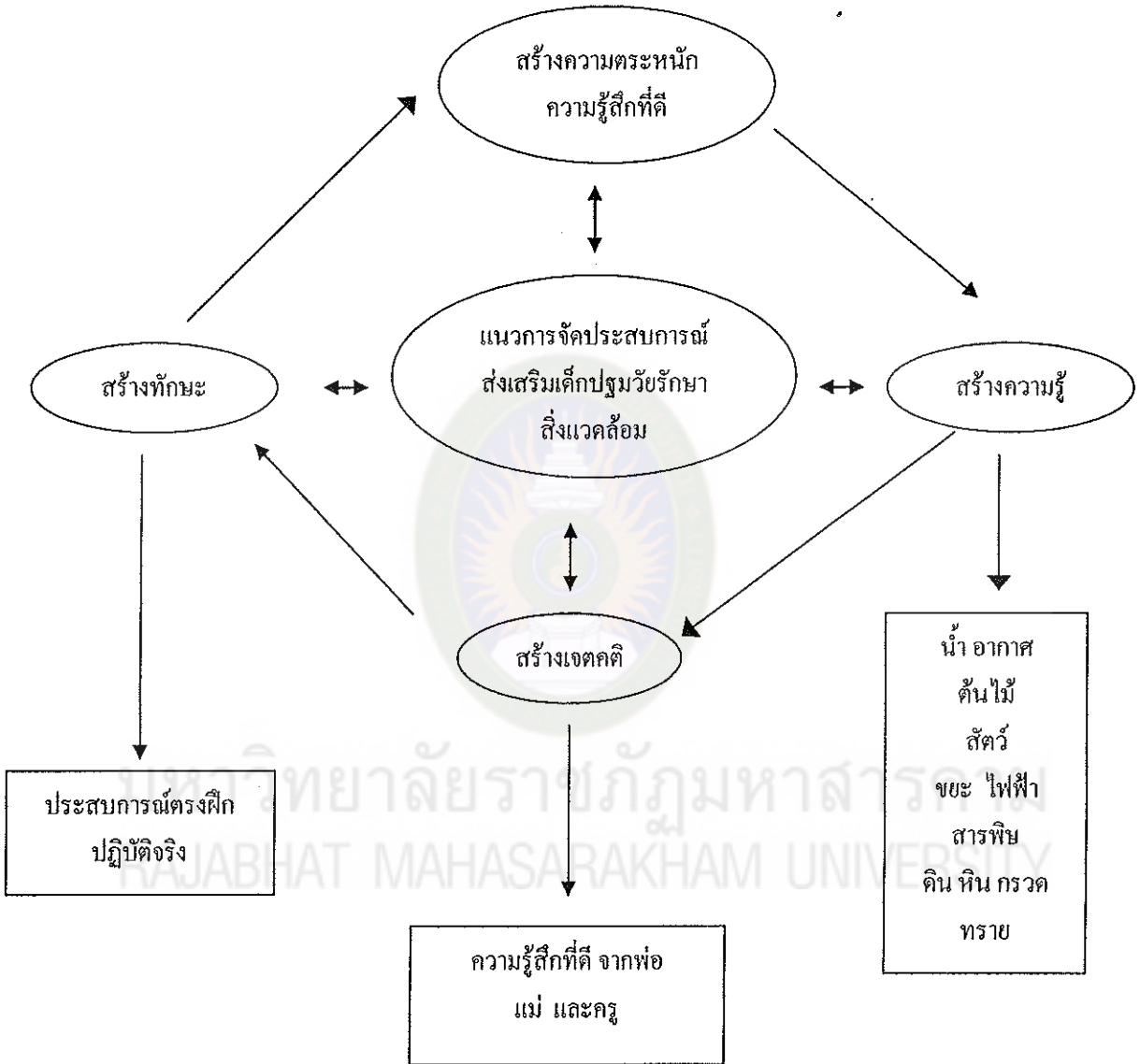
สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2544 ; อ้างถึงใน ปิยะฉัตร วิชะรังสรรค์. 2546 : 52) ได้กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบิดาแห่งการจัดการทรัพยากรน้ำ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถพระผู้ทรงปกป้องป่า ทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งว่า สิ่งแวดล้อมเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้มวลชนชาวไทยและมวลชนชาวโลกมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างสันติสุข ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถที่ว่า “ถ้าเราตัดป่าไม้ เราทำลายชีวิตของเรา ข้าพเจ้าจึงเลือกคำว่า พิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต พระเจ้าอยู่หัวเป็น

น้ำ ฉันทเป็นป่า ป่าที่ถวายเป็นความรักภักดีต่อหน้า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ฉันทจะสร้างป่า” ฤกษ์เจหลักสำคัญที่แก้ไขปัญหาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือ ปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติ ค่านิยม สร้างความตระหนัก รักธรรมชาติพยายามให้เด็กรู้จักคิดสัมผัสเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง มีระบบ ฝึกปฏิบัติ ทำจริงได้ เด็กจึงเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้สืบทอด สืบสาน อนุรักษ์ และพิทักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นเองได้ มรดกชิ้นสำคัญนี้ เป็นภารกิจของผู้ที่ได้รับมอบจะต้องค่อย ๆ ถึงเต็มเต็ม ตั้งสมมติละน้อยจนเกิดเป็นนิสัยอันดีได้ ในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมโลกให้คงอยู่อย่างไม่บอบช้ำ เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยอัน เหมาะสมที่สุดที่ควรเป็นทายาทรับสืบทอดมรดกชิ้นล้ำค่าชิ้นนี้ เด็กปฐมวัยที่อยู่ในช่วงอายุ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุด ของการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียนกว่าช่วงพลังแห่งการ เจริญเติบโตของงามสำหรับชีวิต จึงนับเป็นแนวทางหนึ่งที่แก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนเพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ปัญหาเหล่านี้ถ้าจะแก้ที่ปลายเหตุก็จะหายไป ควรเริ่มปลูกฝัง จิตสำนึกและทัศนคติในเด็ก ครอบคลุมแนวการจัดการใน 4 องค์ประกอบ คือ

1. สร้างความตระหนักและความรู้สึกในทางที่ดีเกี่ยวกับระบบธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอยู่ใกล้ตัวเรา ฝึกนิสัยให้รักความสะอาดไม่มั่งง่ายทิ้งขยะไม่เลือกที่ ฝึกให้รัก ธรรมชาติ รักต้นไม้และเมตตาสัตว์ ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมทุกโอกาสที่ทำได้
2. การสร้างความรู้พื้นฐานเข้าใจในสิ่งแวดล้อมควรเน้นความรู้ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็กเขาคู่คุ้นเคยรู้จัก อาทิ อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ พืช สัตว์ คน และการสื่อสาร
3. สร้างเจตคติที่ดี มีแรงจูงใจและการป้องกันและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม
4. การสร้างทักษะประสบการณ์ตรงแลปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมในการ รักษาสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า การสร้างจิตสำนึกเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน ซึ่งเป็นบทบาทของพ่อแม่ที่ต้องทำ หน้าที่เป็นตัวอย่าง เช่น การประหยัดไฟ การประหยัดน้ำ ระบบป้องกันควันจากสารพิษ ควันบุหรี่ ระบบการเก็บขยะ ฯลฯ ส่วนครูก็มีหน้าที่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น สอนให้ เด็กรู้จักธรรมชาติ การดูแลรักษาต้นไม้ การปลูกต้นไม้เพื่อรับอากาศบริสุทธิ์ ความเป็นอยู่ ของสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ป่า สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ฤดูกาลต่าง ๆ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ควรเริ่ม ปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์ส่งเสริมเด็กปฐมวัยรักสิ่งแวดล้อมตามแผนการ จัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน ตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา

พุทธศักราช 2540 ได้เรียบเรียงเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้ศึกษาเป็นหน่วยการสอน อาทิ หน่วยสัตว์น้ำ แมงมุม สัตว์เลี้ยง ดินหิน ทราบ มด นกน้อย ต้นไม้ที่รัก ตามแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แนวการจัดการประสบการณ์ส่งเสริมเด็กปฐมวัยรักสิ่งแวดล้อม
ที่มา : สิริมา วิทยุโณนันทพงษ์ (2544 : 151)

การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้มีคุณธรรมและจริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 13) เสดวนาเรื่อง
กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรม : บูรณาการระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ดังนี้
วัดเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้คนไทยอยู่ดีมีความสุข การที่จะทำให้
เยาวชนเข้าวัดและมีความสนใจศีลธรรมจริยธรรม ต้องคิดอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ก่อนวัย
เรียนจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กอย่างเป็นทางการและได้รับการยอมรับจากราชการ โดยพระสงฆ์และ
ประชาชนมีกระบวนการจัดอบรมและปฏิบัติอย่างจริงจัง และจัดให้ครบวงจร เช่น จัดศูนย์
อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ และโรงเรียนการกุศลของวัด เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีบทบาท
จัดการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ถ้าสามารถทำ
ได้ทุกวัดจะสร้างภูมิคุ้มกันเยาวชนได้เป็นอย่างดี เด็กจะซึมซับคุณธรรม จริยธรรม จะเป็นคนดี
และสมบูรณ์แบบ เพราะพระสงฆ์สอนทั้งปรีชาปฏิบัติและปฏิบัติด้วยการแนะนำ

ครอบครัวเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้ลูกเก่ง ดี มีสุข ผู้ใหญ่จะต้อง
เป็นตัวอย่างที่ดี สำหรับการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนด้วยพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกถ้าใน
ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพ่อแม่และลูกจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีสำหรับเด็กที่จะ
ประพฤติตนให้อยู่ในครรลองของศีลธรรม จริยธรรม

โรงเรียนเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้ลูกเก่ง ดี มีความสุข ครูต้องเป็น
กัลยาณมิตรที่ดีต่อเพื่อนครูและต่อนักเรียนทุกทายด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส โรงเรียนควรจัด
กิจกรรมหน้าเสาธงโดยการวางรากฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และมีการทำกิจกรรม
แบบแนวพุทธ เช่น สอนไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) จัดสวดมนต์ใส่บาตรในวันธรรม
สวนะ ควรมีการปลูกฝังตั้งแต่ระดับอนุบาล

พระศรีปริยัติโมลี (2543 : 14) กล่าวถึง วิธีการถ่ายทอดศีลธรรมแก่เด็กเล็ก
ดังนี้

1. ควรพยายามนำบุตรธิดาที่เพิ่งเกิดใหม่ เข้ามาใกล้ชิดกับพระศาสนา ให้
มาก เช่น พาเด็กเข้าวัดเพื่อให้ได้พบพระภิกษุหรือเห็นพระพุทธรูป โบสถ์ วิหาร ได้ยินเสียง
พระภิกษุสวดมนต์หรือเสียงพระธรรมเทศนา ประเพณีเช่นนี้ชาวไทยได้ห่างเหินไปมาก แม้แต่
พิธีโกนผมไฟทารก ปัจจุบันก็แทบไม่เหลือให้เห็นแล้ว อันนี้คงเนื่องจากอิทธิพลของ
วัฒนธรรมตะวันตก แต่ชาวพุทธในศรีลังกาปฏิบัติอยู่ ค่อนข้างมั่นคง กล่าวคือ พวกเขาจะนำ
บุตรธิดาที่เพิ่งเกิดใหม่ๆ ไปวัด เพื่อให้พบพระภิกษุ แล้วให้บุตรธิดานอนหงายคู่ต้นโพธิ์ หรือ
พระพุทธรูป เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นมงคลแก่ทารกเกิดใหม่

2. บิดามารคาคงต้องเคร่งครัดในกิจวัตรประจำวัน เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ ทำบุญ ตักบาตร หรือแม้แต่การเจริญภาวนา เพื่อให้ได้ซึมซับและสั่งสมบรรยากาศนี้ไว้ทุกวัน เมื่อเขาโตขึ้นอีกนิดก็ควรให้เขาฝึกทำด้วย โดยเฉพาะกิจกรรมง่าย ๆ ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ เช่น การไหว้พระ สวดมนต์ บทสั้นๆ และการทำบุญใส่บาตร

3. บิดามารคาคงต้องพยายามสังเกต ศึกษาลูกให้มาก ๆ รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสมในการสอดแทรกเรื่องศีลธรรมจรรยาแก่นุตรธิดา การสอดแทรกถ่ายทอดนี้ อาจจะเป็นการเล่านิทานสอนให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และคุณค่าทางศีลธรรม สรุปได้ว่า คุณธรรมเป็นคำสั่งสอนเพื่อให้ทำความดี ส่วนจริยธรรม เป็นสิ่งที่ต้องนำคุณธรรมมาปฏิบัติ สำหรับเด็กปฐมวัยควรจะเริ่มตั้งแต่การรู้จัก ศีล 5 คุณธรรม 5 ประการ วินัย สติ กตัญญู เมตตา กรุณา อคตชน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดออม ขยันและพึ่งตนเอง โดยที่ครูจะต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน

การปลูกฝังเด็กปฐมวัยเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

อินทิดา หิรัญสาย (2545 : 18) กล่าวถึง ชาติไทยมีอดีตความเป็นมาอันยาวนาน ซึ่งมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว เป็นผลมาจากภูมิปัญญาของชนในชาติ ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานจากรุ่นสู่รุ่นและผสมผสานด้วยศิลปะอันวิจิตร จนกลายเป็นผลงานศิลปกรรมทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนใครในโลก สมควรที่จะอนุรักษ์ ตลอดจนสืบสานคุณค่าแห่งวัฒนธรรมไทยเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ ในยุคของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนทำให้เกิดการไหลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว เด็ก เยาวชน และประชาชน โดยทั่วไปเริ่มหันเหวิถีชีวิตและการดำรงชีพไปสู่แนวทางบริโภคนิยม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า สถานศึกษาควรมีการปลูกฝังเด็กในระดับก่อนประถมศึกษาให้มีอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเพื่อไม่ให้ถูกชาติตะวันตกกลืนชนชาติไทยไป

วัฒนธรรม หมายถึง ประเพณีอันดีงามที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ การส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีไทยที่งดงามตามวันนักขัตฤกษ์ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ การหล่อเทียนเข้าพรรษา ทำบุญตักบาตรและวันสำคัญทางศาสนา และการปลูกฝังให้เกิดมีมารยาทงดงามตามแบบไทย มีความรู้ในด้านพุทธศาสนาและเป็นพุทธศาสนิกชน

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา ภูมิปัญญาไทยเป็นภูมิทรัพย์ทางปัญญาที่คนไทยทุกคนควรรู้ ควรศึกษา ปรับปรุงพัฒนาและนำมาใช้เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้นจึงต้องค้นหาวิธีและแนวทางให้ภูมิปัญญาไทยที่สำคัญเหล่านี้คงอยู่และถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง สามารถนำภูมิปัญญาไทยเหล่านี้มาแก้ไขปัญหาค้นคว้ากับบริบท สังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ ได้อย่างแท้จริง

นัยนา ขนอนเวช (2540 : 32) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูอนุบาลด้านคุณธรรม และจริยธรรมว่า เนื่องจากครูเป็นแบบอย่าง เป็นปูชนียบุคคลที่สังคมให้การยอมรับ ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติของครูจึงต้องมีมากกว่าความประพฤติที่สังคมทั่วไปต้องการ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลธรรม ครูต้องมีจรรยาบรรณเข้ามาเป็นแนวทางปฏิบัติเพิ่มอีกด้วย จรรยาบรรณเป็นแบบแผนที่สังคมวิชาชีพ กำหนดขึ้นเป็นเอกสาร กล่าวถึง กิริยา และความประพฤติที่สมควรยึดถือปฏิบัติ

กิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ

กิจกรรมการบริการเฉพาะด้านที่ส่งเสริมความสามารถพิเศษในโรงเรียนอนุบาลมีหลากหลายได้แก่ การสอนคอมพิวเตอร์ การสอนภาษาอังกฤษ การสอนดนตรี การสอนนาฏศิลป์ การสอนว่ายน้ำ การสอนศิลปะวาดภาพระบายสี การร้องเพลง กีฬา ฯลฯ

การสอนคอมพิวเตอร์ จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคุ้นเคยเข้าใจการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ ตามระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและเพื่อให้ก้าวทันต่อระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่

การสอนภาษาอังกฤษ จุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษง่ายๆ เกี่ยวกับการทักทาย การปฏิบัติตามคำสั่ง รู้จักศัพท์เกี่ยวกับสี จำนวนสิ่งของ บุคคล สัตว์รวมทั้งการพูดโต้ตอบอย่างง่าย ๆ ที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการสะสมคำศัพท์และเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล

การสอนดนตรี จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ดนตรีพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และช่วยพัฒนาสังคม ตลอดจนทั้งสร้างเด็กให้มีจริยธรรม

การสอนนาฏศิลป์ ซึ่งแบ่งเป็นไทยและสากล จุดมุ่งหมายเป็นการฝึกทักษะให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี กล้าแสดงออก มีอารมณ์ จิตใจที่ดีงาม และยังเป็นการปลูกฝังให้เด็กรักศิลปวัฒนธรรมไทย การสอนนาฏศิลป์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การสอนว่ายน้ำ จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ มาตรฐาน เพื่อให้เด็กได้ว่ายน้ำเป็น พร้อมทั้งจะช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองพึงพอใจ

เซเฮราซาด (นิตยสารรักลูก. 2545 : 144) กล่าวถึงลักษณะความสามารถพิเศษ (Gifted Child) เปรียบเสมือนการได้รับพรพิเศษจากสวรรค์ ซึ่งออกเป็น 10 ด้านดังนี้

1. ด้านสติปัญญา (การคิด) มีความรู้สึกไวต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ รอบตัว ช่างสังเกต และสามารถมองเห็นรายละเอียดของสิ่งต่างๆ ได้ดี ใช้ภาษาที่สูงเกินวัย ชอบตั้งคำถามที่กระตุ้นความคิด
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์ ไม่ยอมให้ความร่วมมือถ้าไม่เห็นด้วย ไม่ร่วมกิจกรรมที่ไม่ชอบ ชอบทำงานคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบสร้างแล้วรื้อแล้วสร้างใหม่เพื่อความแปลกใหม่
3. ด้านวิชาการ มักจะมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ สุขภาพจิตดี มีสมาธิดีเยี่ยม ทำงานได้นานตามสาขาที่ตนชอบ อ่านได้เร็วกว่าปกติ และอ่านหนังสือยาก ๆ ได้เร็ว เรียนอะไรก็ตั้งใจให้รู้จริงถึงแก่นวิชา
4. ด้านคณิตศาสตร์ ชอบอ่านประวัติและผลงานของนักคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงสนใจศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข เช่น ปฏิทิน เวลา แผนภูมิ ฯลฯ ชอบเล่นตัวต่อยาก ๆ หรือของเล่นที่เกี่ยวกับการสร้างรูปทรง เข้าใจความหมายของจำนวนและตัวเลขอย่างรวดเร็ว
5. ด้านวิทยาศาสตร์ กระจายใคร่รู้ว่าสิ่งต่างๆ ทำงานได้อย่างไร ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์หรือการผลิตสิ่งต่างๆ หรือหนังสือเกี่ยวกับธรรมชาติมากกว่าหนังสือนิยาย ชอบตั้งคำถามที่ตอบได้ยาก เช่น ลกเกิดได้อย่างไร
6. ด้านภาษา พูดได้เร็วกว่าเด็กในวัยเดียวกัน ชอบท่องและจดจำคำศัพท์ บทนิพนธ์ โคลง กลอนต่างๆ สนใจอ่านทุกอย่างที่ผ่านพบ เช่น ป้ายชื่อ หรือป้ายข้อความต่างๆ มีความสนใจจะเขียนหนังสือก่อนเด็กวัยเดียวกัน ฯลฯ
7. ด้านผู้นำ มีความสนใจใฝ่ความรู้อย่างกว้างขวาง ชอบเป็นผู้นำกลุ่ม เป็นคนมีอารมณ์ขัน ชอบอาสาจัดการในทุกเรื่อง ฯลฯ

8. ด้านศิลปะ ชอบหาเวลาว่างขีดเขียน วาดภาพ และสลักหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ สนใจเรื่องสี ความงดงามของภาพหรืองานศิลปะ ชอบและสนใจร่วมกิจกรรมทางศิลปะ มีสมาธินานถ้าทำงานศิลปะ

9. ด้านดนตรี ชอบดนตรี เป็นชีวิตจิตใจ กระจ้อหรือรันทึ่งจะเข้าร่วมกิจกรรมทางดนตรี ชอบศึกษา ติดตามประวัติและผลงานของนักดนตรีที่มีชื่อเสียงชอบใช้เวลาว่างให้กับดนตรี (อาจเป็นการร้อง การเล่นดนตรี แต่งเพลง)

10. ด้านกีฬา สนุกสนานกับการเคลื่อนไหวออกกำลังกาย เช่น การวิ่ง การกระโดด การปีนป่าย สนใจอ่านติดตามข่าวกีฬาหรือนักกีฬาที่ตนเองชอบ กระจ้อหรือรันทึ่งจะเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา ชอบใช้เวลาว่างเล่นกีฬา

ทั้งหมดข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างเล็กๆน้อยๆ สำหรับใช้เป็นข้อสังเกตว่าลูกรักของเราเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านใดหรือไม่

จากกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษสรุปได้ว่า ความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ของเด็กควรมีการสนับสนุน ครูและผู้ปกครองควรสังเกตความสามารถพิเศษและพยายามดึงเอาพรสวรรค์ของเด็กออกมา เพื่อเด็กจะได้แสดงออกได้เต็มที่ สิ่งเหล่านี้จึงถือเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันและเป็นจุดขายของโรงเรียนเอกชนที่จัดให้มีขึ้นเพื่อบริการนักเรียน และสนองความต้องการของผู้ปกครอง ชอบทางด้านใด ก็ส่งเสริมด้านนั้น ความสามารถพิเศษนี้จะเป็นส่วนประกอบช่วยส่งเสริมการศึกษาเฉพาะทาง และอาจจะเป็นอาชีพของเด็กต่อไปในอนาคต

4.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่

การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ ในสถานศึกษา หมายถึง งานด้านอาคารสถานที่ ที่เกี่ยวกับการตกแต่งสถานที่ จัดบริเวณเพื่อความร่มรื่น การใช้อาคารสถานที่ รวมไปถึงการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียน และการจัดสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนด้านความดูแลความสะอาดและความปลอดภัย ที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม ประสบการณ์ และมีความเหมาะสมสอดคล้องต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหน้าเสาธงควรจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบ ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ประดับให้สวยงามเพราะเป็นบริเวณที่นักเรียนต้องมาทำกิจกรรมทุกเช้า ซึ่งสอดคล้องกับ สมโชค เจริญการ (2545 : 29) กล่าวว่าบริเวณหน้าเสาธงเป็นศูนย์รวมและเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสวยงาม การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ บ่อเลี้ยงปลา และปลูกบัวสีต่างๆ น้ำพูนาคย่อย เพื่อสร้างบรรยากาศที่สวยงาม และน่าประทับใจของสมาชิก บริเวณด้านข้าง

จัดที่นั่งพักผ่อน รอกการทำกิจกรรม ต้นไม้ทรงพุ่มปลูกอย่างสวยงามเป็นระเบียบ ธงไตรรงค์ สะบัดพลิ้วตามแรงปะของลมด้วยผ้าธงผืนใหม่สดสวย

สุโขทัยธรรมมาราช (2536 : 232) กล่าวว่า มีนักการศึกษาปฐมวัยทั้งหลายต่างมีความเชื่อที่สอดคล้องกันว่า สภาพแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งความเชื่อนั้นมิใช่เรื่องใหม่ ดังเช่น ความเชื่อของรูสโซ (Rousseau) ที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ในป่า หรือท้องทุ่งสามารถจะก่อการศึกษาให้เกิดแก่เด็กได้ หรือความเชื่อว่าสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เกิดพัฒนาการ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและกระตุ้นการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาการของเด็กทั้งทางภาษา การคิดทักษะทางสังคม อารมณ์ และด้านร่างกายของเด็กให้สูงขึ้น

กอร์ดอนและบราวน์ (Gordon and Brown) อ้างถึงใน สุโขทัยธรรมมาราช (2536 : 232) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาปฐมวัย 3 ด้านดังนี้ คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สถานที่ พื้น ที่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งความสะอาดและประโยชน์ของสิ่งเหล่านี้
2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ กิจกรรม ช่วงเวลาและกิจวัตรประจำวันที่ได้กำหนดขึ้น
3. สภาพแวดล้อมด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่ จำนวนเด็ก อัตราส่วนของครูกับเด็ก กลุ่มอายุของเด็ก บุคลิกภาพของครู และลักษณะของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลภายในสถานศึกษา

สุมน อมรวิวัฒน์ (2536 : 6) กล่าวถึงการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมว่า ควรยึดแนวคิดดังนี้ มีลักษณะที่เหมาะสมวัย ส่งเสริมสุขภาพอนามัย อำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนไหว มีสัดส่วนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน สามารถปรับปรุงส่งเสริมแสดงออกของเด็กได้ดี ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม มีสุนทรียภาพ มีความปลอดภัย มั่นคง แข็งแรง มีการลงทุนอย่างประหยัด และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิโรจน์ มูฮำหมัด (2542 : 20) กล่าวว่า อาคารสถานที่จัดเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความศรัทธาของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนอีกด้วย จึงควรที่จะได้มีการจัดสร้างบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงมั่นคง ปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีลักษณะที่เหมาะสมกับงานที่ใช้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการ

สอนหรือการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลหล่อหลอมพฤติกรรม ค่านิยม เจตคติของนักเรียนอีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ เป็นสิ่งสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาของเด็ก

4.5 ด้านการบริการ

สถานศึกษาระดับอนุบาลควรมีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และการบริการต่างๆ เช่น การบริการตรวจสุขภาพร่างกาย ตรวจฟัน ฉีดวัคซีน วัดส่วนสูง สืบเนื่องจากปัญหาต่างๆ ของเด็กมีทั้งปัญหาด้านพัฒนาการ ปัญหาการเรียนรู้ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ผู้ปกครองต้องออกทำงานทั้งพ่อและแม่ สถานศึกษาจึงควรจัดให้มีบริการฝากเด็กหลังเลิกเรียน และช่วงปิดเทอม ความไม่รู้ของผู้ปกครองที่ถูกมีความสามารถพิเศษหรือเป็นเด็กฉลาดมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทางสถานศึกษาจะต้องหาทางส่งเสริมพัฒนาความสามารถพิเศษนั้น มีบริการข้อมูลข่าวสาร การสมัครเข้าเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการประกวดวาดภาพ มีการประกวดมารยาท ฯลฯ บริการด้านความปลอดภัยในการเดินทาง เช่น มีบริการรถรับ-ส่ง นักเรียนมีสภาพปลอดภัย มีครูคอยดูแลประจำรถ มีพนักงานขับรถที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด

การบริการด้านสุขภาพ เป็นบริการสถานศึกษาจัดให้เด็กส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี ป้องกันโรคติดต่อ อารมณ์ สุวรรณपाल (2537 : 143) กล่าวถึง งานบริการด้านสุขภาพ ดังนี้

1. การตรวจสุขภาพ
2. การบริการน้ำสะอาด
3. การจัดห้องพยาบาลและการปฐมพยาบาล
4. การควบคุมโรคติดต่อ
5. การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

การบริการด้านแนะแนว เป็นบริการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข อารมณ์ สุวรรณपाल (2537 : 143) กล่าวถึง งานบริการด้านแนะแนวที่สำคัญที่ต้องจัดในสถานศึกษาปฐมวัย คือ

1. การบริการสำรวจเด็กเป็นรายบุคคล
2. การบริการสารสนเทศ
3. การบริการให้คำปรึกษา

4. การบริการติดตามผล
5. การบริการที่จัดให้แก่ครู
6. การบริการเกี่ยวกับการวิจัย

4.6 ด้านโภชนาการ

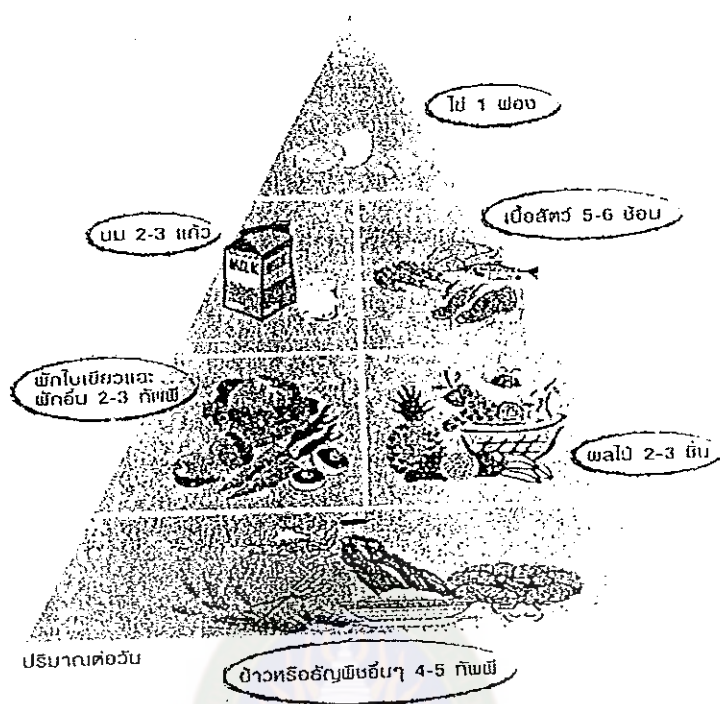
นอกจากจะมีการจัดการศึกษาให้เด็กแล้ว ทางโรงเรียนต้องคำนึงถึง โภชนาการของเด็กด้วย โภชนาการนับว่าเป็นส่วนสำคัญและมีอิทธิพลในการพัฒนาทั้งร่างกาย โดยเฉพาะสมองและระบบประสาท โภชนาการที่ดีจะส่งผลต่อสุขภาพเด็กและพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและสารอาหารที่พัฒนาสมอง ในการจัดอาหารกลางวันให้เด็ก ทางโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ ต้องจัดอาหารให้ครบ 5 หมู่ สะอาด นำรับประทาน มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของเด็ก มีการจัดบริเวณที่รับประทานเป็นสัดส่วนและเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ภาชนะที่ใส่อาหารสำหรับเด็กต้องทำด้วยอุปกรณ์ที่ปลอดภัยและทนความร้อน มีผู้จัดอาหารสำหรับเด็กที่มีความรู้ด้านโภชนาการ มีการปูพื้นฐานเด็กในด้านนิสัยการรับประทาน รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัย มีมารยาทในการรับประทานอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ มุฮำหมัด (2542 : 22) กล่าวว่า การจัดอาหารให้กับนักเรียนเป็นผู้มีวัฒนธรรมและมารยาทในการรับประทานอาหารอีกด้วย ในการบริการด้านโภชนาการต้องคำนึงถึงสถานที่ การควบคุมคุณภาพ และราคาตลอดจนการให้ความรู้และการสร้างสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับโภชนาการให้แก่นักเรียน

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 30) กล่าวว่า ความฉลาดเกิดจากสมองที่สมบูรณ์ ตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์ และเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในช่วง 3 ปีแรกจะมีการเจริญเติบโตมากที่สุดปัจจัยที่มีผลต่อสมองที่ฉลาดคือ อาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน เช่น อาหารหลัก 5 หมู่ และอาหารในกลุ่มที่พัฒนาสมอง นอกจากนี้ยังมีสารอาหารที่ลูกควรได้รับคือ

น้ำมันปลา (DHA) : ช่วยทำหน้าที่ส่งผ่านข้อมูลระหว่างเซลล์ประสาททำให้สมองทำงานได้ดี

ทอรีน	: สารอาหารที่ช่วยพัฒนาสมองและการมองเห็น
เลซิทิน	: ช่วยในการเสริมสร้างความจำ
Fiber	: ช่วยให้ลำไส้ใหญ่ทำงานได้ดีและขับถ่ายได้ง่าย

- วิตามินบี 1 : ช่วยบำรุงประสาทและปลายประสาท
- วิตามินบี 2 : ช่วยในกระบวนการเมตาบอลิซึมของสารอาหาร เพื่อให้
ได้เป็นพลังงาน
- วิตามินบี 6 : ช่วยบำรุงประสาทเกี่ยวกับความจำบำรุงกล้ามเนื้อผิวหนัง
ช่วยสร้างเม็ดเลือด
- วิตามินบี 12 : ช่วยในการสร้างเม็ดเลือด การทำงานของระบบประสาท
และสมอง
- โฟลิกแอซิก : ช่วยสร้างใน DNA ของเซลล์ต่าง ๆ รวมทั้งเซลล์สมอง
และเม็ดเลือดแดง
- แคลเซียม : ช่วยในการทำงานของการส่งสัญญาณประสาท เสริมสร้างกระดูก
ฟันให้แข็งแรง
- แอลฟา-ไลโนลินิก แอซิก (Alpa linolenic Acid) : ช่วยในการมองเห็นและ
สร้างให้ร่างกายเจริญเติบโตสมวัยและช่วยให้สุขภาพผิวดี
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2542) ได้กำหนด หลักในการจัดอาหาร
ให้เด็กก่อนวัยเรียน (เด็กอายุ 1-6 ปี) ดังนี้
1. จัดอาหารให้ครบทุกกลุ่ม คือ ข้าว ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ และนม
 2. จัดอาหารให้หมุนเวียนกันหลายชนิด และเสริมด้วยตับ สัปดาห์ละ 1
ครั้ง
 3. จัดอาหารให้มีปริมาณที่พอเหมาะ รสไม่จัด เคี้ยวง่าย ย่อยง่าย และ
คำนึงถึงความสะอาด
 4. หลีกเลี่ยงของขบเคี้ยว ขนมหวานจัด ลูกอม น้ำอัดลม
 5. รับประทานร่วมโต๊ะกับผู้ใหญ่
 6. ยึดหยุ่นในเรื่องเวลา และการรับประทานอาหาร โดยไม่บังคับ ช่วยให้มึ
ทัศนคติที่ดีต่อการรับประทานอาหาร ดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ลูกรัก... กินเท่าไรจึงจะเพียงพอต่อวัน

ที่มา : กินพอดี สุขีทั่วไทย กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

4.7 ด้านค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนและอื่นๆ

หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นของโรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15(1) มาตรา 15(3) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 สำหรับปีการศึกษา 2550 อาศัยอำนาจตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นของโรงเรียนเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข การขออนุญาตเก็บค่าธรรมเนียมและค่าธรรมเนียมอื่นๆ สำหรับปีการศึกษา 2550 ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนประเภทสามัญศึกษาได้รับเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนในปีการศึกษา 2550 ให้ขอเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนสำหรับระดับก่อนประถมศึกษาขอเก็บได้ปีละ 9,961 บาทต่อคน

3. โรงเรียนประเภทสามัญศึกษาระดับอนุบาล ที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุน ให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนตามอัตราเดิม ยกเว้นโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตให้เก็บค่าธรรมเนียม

การเรียนต่ำกว่าค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐปีการศึกษา 2550 อยู่ก่อนแล้ว หากประสงค์จะขอเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนเพิ่มเติมจะต้องชี้แจงเหตุผลความจำเป็น แสดงแผนการใช้จ่ายเงิน และแผนการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาด้านการเงิน เสนอพิจารณาเป็นรายๆ ไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ ปีการศึกษา 2550

การเก็บค่าธรรมเนียมอื่น ให้โรงเรียนเอกชนทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาขอเก็บค่าธรรมเนียมอื่นได้ตามความจำเป็นหากโรงเรียนจะขอเก็บเกินอัตราที่กำหนดหรือนอกเหนือจากรายการที่กำหนดไว้ ให้โรงเรียนชี้แจงเหตุผลความจำเป็นประกอบคำขออนุญาตเป็นรายๆ ไป ดังแสดงอัตราค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2

หมายเหตุ :

1. เก็บได้เฉพาะนักเรียนที่รับบริการและเฉพาะรายการที่โรงเรียนจัดบริการเท่านั้น
2. โรงเรียนที่ประสงค์จะขอเก็บค่าธรรมเนียมอื่นๆ เกินอัตราที่กำหนดหรือนอกเหนือจากรายการที่กำหนดไว้ ให้ชี้แจงเหตุผลความจำเป็นประกอบคำขออนุญาตเป็นรายๆ ไป

ตารางที่ 1 อัตราค่าธรรมเนียมการเรียน ปีการศึกษา 2550 (บาท/คน/ปี)

รายการ	ระดับการศึกษาอนุบาล
ค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐ	9,961
โรงเรียนที่รับเงินอุดหนุน ของค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียน	
- อัตราค่าธรรมเนียมการเรียน	4,960
- อัตรารูดหนุน	5,001

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กองฯ นโยบายและแผน ปี 2550

ตารางที่ 2 อัตราค่าธรรมเนียมอื่น ปีการศึกษา 2550 (บาท/คน/ปี)

รายการค่าธรรมเนียมอื่น	ระดับการศึกษานูบาล
นักเรียนไป – กลับและนักเรียนประจำ	
1. ค่าประกันอุบัติเหตุ	200
2. ค่าบัตรนักเรียน	100
3. ค่าลงทะเบียนเพื่อทำประวัตินักเรียนด้วยระบบออนไลน์	200
4. ค่าชุดทดลองหรืออุปกรณ์เสริมพิเศษนอกหลักสูตร	1,000
5. ค่าเรียนเสริมวิชาคอมพิวเตอร์	2,000
6. ค่าเรียนเสริมวิชาภาษาอังกฤษ	2,000
7. ค่าห้องเรียนปรับอากาศ	2,000
8. ค่ากิจกรรมเสริมพิเศษ	1,000
9. ค่าเรียนว่ายน้ำ	2,000

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กองฯ นโยบายและแผน ปี 2550

4.8 ด้านการติดตามประเมินผล

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542 : 72) ให้ความหมายการประเมินผลสำหรับเด็กปฐมวัยว่า เด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพียงใด ครูอาจทำการประเมินเด็กได้ตลอดเวลาทั้งนี้เพื่อพัฒนาในส่วนที่เด็กยังบกพร่องอยู่ ส่วนการวัดผลนั้นเป็นการวัดเพื่อดูว่าการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้น ได้บรรลุเป้าหมายเพียงใดมิใช่จะเป็นการวัดเพื่อตัดสินใจได้หรือตก การวัดอาจทำได้หลายๆ วิธีดังเช่น แนวจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล และแนวการจัดประสบการณ์เด็ก ได้กำหนดให้ใช้หลายๆ วิธีประกอบกันคือ

1. การสังเกต สังเกตเด็กขณะกิจกรรมต่างๆ เป็นรายบุคคลเพื่อจะได้ทราบถึงการพัฒนาการของเด็ก เมื่อสังเกตพบว่ามีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็บันทึกแก้ไขต่อไป
2. การสนทนา การสนทนากับเด็กก็เพื่อจะได้ทราบการพัฒนาการทางด้านภาษาตลอดจนความคิดเห็นของเด็กว่าเด็กทำได้ดีเพียงใด ควรแก้ไขอย่างไร

3. การตรวจผลงาน ผลงานที่จะนำมาตรวจก็ได้แก่ ผลงานศิลปะที่เด็กทำ แล้วนำมาจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงาน ควรมี 3-5 อันดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก

4. การใช้ข้อสอบปากเปล่า โดยที่ครูจะต้องเตรียมคำถามที่จะใช้ถามไว้ให้พร้อม แล้วนำผลงานมาจัดอันดับคุณภาพ

5. การใช้ข้อทดสอบ ข้อทดสอบที่จะนำมาใช้นี้จะต้องมีคุณภาพเหมาะสมกับเด็กเห็นภาพชัดเจน เนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์

การใช้วิธีวัดผลแบบไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่เสนอแนะว่าควรใช้วิธีสังเกต สันทนา และตรวจผลงานให้มากที่สุด

ไผ่ทอุดมศึกษา (2541 : 94) ได้การประเมินความพร้อมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา 5 ด้าน ได้แก่

พัฒนาการด้านร่างกาย นักเรียนสามารถพัฒนาผ่านเกณฑ์ได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็กที่เหมาะสมตามวัย มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยมีความคล่องแคล่วว่องไว ยืน เดิน กระโดด วิ่ง ได้ตามข้อกำหนด สามารถใช้กล้ามเนื้อ มือ ให้มีความสัมพันธ์กันได้ดี เช่น สามารถร้อยวัสดุ ตัดกระดาษ และวาดภาพอย่างอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์พอเหมาะสมวัย

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ นักเรียนมีสุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส ร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีความสุข สามารถบอกความรู้สึก ความต้องการ มีความพึงพอใจในผลงานและยอมรับความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งรับรู้ความรู้สึก อารมณ์ สามารถแสดง ความพึงพอใจในงานของตนเองและของเพื่อน

พัฒนาการด้านสังคม นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ปฏิบัติตามข้อตกลงได้ มีความรับผิดชอบ รู้จักระมัดระวังตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ และรู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน เช่น แบ่งปันของให้เพื่อน

พัฒนาการด้านสติปัญญา นักเรียนสามารถเล่าเรื่องต่างๆ ได้ มีสมาธิในการฟัง พอดควร สามารถรับรู้ประสาทสัมผัส เช่น บอกรส กลิ่น เสียง ความรู้สึก และแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม รู้จักที่จะจำแนกเปรียบเทียบ บอกระยะทาง บอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ

การประเมินพัฒนาการทุกด้านที่กล่าวมา จะมีการบันทึกและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ อยู่ในแฟ้มสะสมผลงาน(Portfolio) ซึ่งประกอบด้วยประวัติส่วนตัว ชิ้นงานแบบบันทึก พฤติกรรมโดยนักเรียนครูผู้ปกครอง และผู้สนใจอื่นๆ

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการของนักเรียนระดับอนุบาล จำเป็นต้องจัดระบบ การวัดและประเมินผลที่ทำให้ทราบพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียน และประสิทธิภาพ การสอนของครู แต่วัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับอนุบาลไม่ได้เน้นเฉพาะผลสัมฤทธิ์ ทางด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมถึงการประเมินพัฒนาการของนักเรียนทุก ด้าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผล การประเมิน โดยการ นำระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การวัดผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

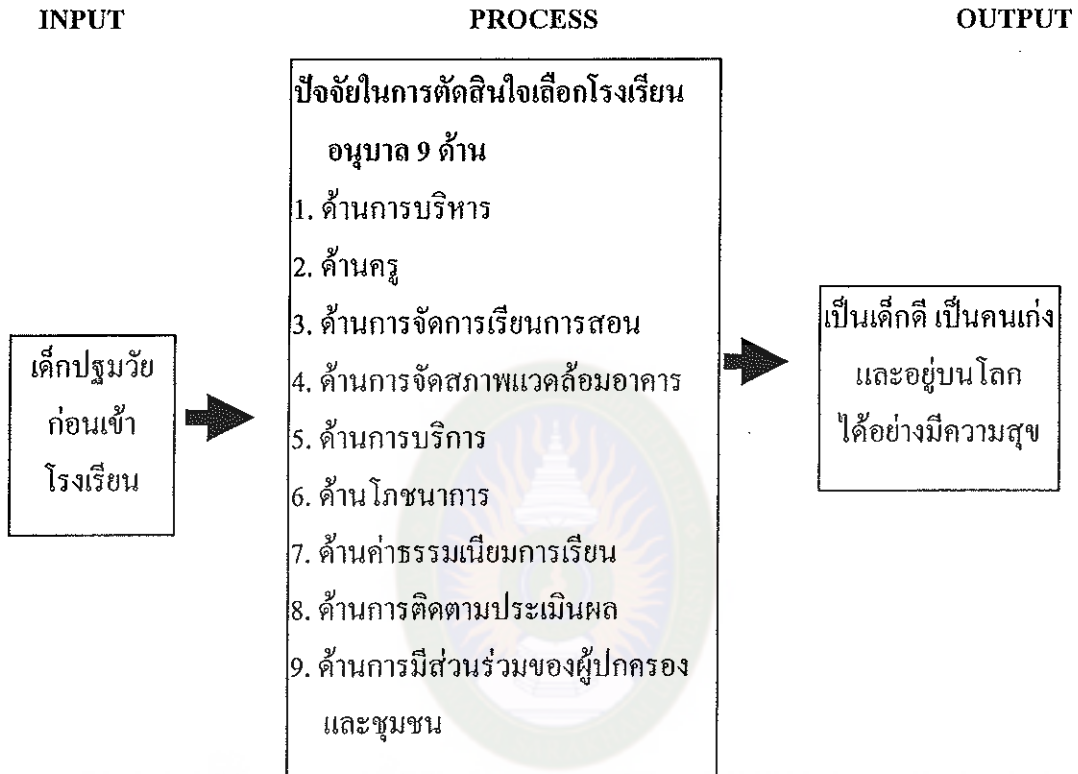
4.9 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

วรสิทธิ์ สฤทธิศรี (2542 : 34) โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเป็น องค์การในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน ดังนั้น โรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด จะต้องพึ่งพาอาศัยกันทั้งสองฝ่ายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนให้กับเด็กทุกคน ชุมชนที่เป็นจุดเริ่มต้นของเด็กก็คือ บ้านหรือครอบครัว ซึ่งบ้านและโรงเรียนจะเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นอย่างมาก เพราะในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กที่จะเป็นทิศทางเดียวกัน นั้น ผู้ปกครองและ ครูจะต้องทำงานประสานกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องทราบข้อมูลและข่าวสารที่ เกี่ยวกับเด็กร่วมกัน จึงจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

วรนาท รักสกุลไทย (2537 : 172) ได้ให้ความคิดเห็นสำหรับสถานศึกษา อนุบาลว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนมีความสำคัญ ดังนี้

1. ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยเฉพาะกับ สถาบันครอบครัวเพราะความศรัทธา และความเชื่อมั่นในคุณภาพ และมาตรฐานของ ผู้ปกครองที่มีต่อสถานศึกษาระดับอนุบาล จะเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจส่งบุตรหลาน เข้ารับบริการ
2. ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานศึกษาระดับอนุบาล ทำให้ครอบครัว และชุมชนยอมรับและมีความศรัทธาต่อองค์กร อันจะนำไปสู่ประสิทธิผลของการบริหาร โดย ภาพรวมได้ในที่สุด
3. นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตนำความเจริญไปสู่สังคมและประเทศชาติ จากปัจจัยทั้ง 9 ด้าน ที่ผู้วิจัยกล่าวมา เพื่อให้ผู้ปกครองใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือก โรงเรียนอนุบาลต่อไป และเมื่อผู้ปกครองได้ตัดสินใจนำบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาที่ คิดว่าได้เลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับบุตรหลานแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่ จะต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามแนว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ผลผลิตที่เป็นเด็กมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่บนโลกได้อย่างมีความสุข ดังแสดงตามแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 แสดงผลสรุปปัจจัยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล

ที่มา : ผลสรุปปัจจัยจากการเลือกโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทั้ง 9 ด้าน

5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการและธุรกิจบริการ

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

จากการศึกษาความหมายของการบริการ พบว่าการบริการตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Service” ได้มีผู้ให้ความหมายการบริการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ศิริพร ตันติพิบูลวินัย (2538 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริการ คือ งานอะไรก็ตามที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความพึงพอใจ สะดวกสบายงานบริการที่ดี คือการที่ทำให้ลูกค้าพอใจ (Customer's satisfaction) ซึ่งลูกค้าทุกคนมีความต้องการและความคาดหวัง

วีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์ (2544 : 6-7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริการ คือ กระบวนการหรือกระบวนการกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการหรือผู้ใช้บริการ โดยบริการเป็นสิ่งที่จับ สัมผัสและต้องได้ยากและเป็นสิ่งที่เสื่อมสูญสลายไปได้ง่าย บริการจะได้รับการทำขึ้น โดยบริการ และส่งมอบสู่ผู้รับบริการเพื่อใช้สอยบริการนั้น ๆ โดยทันทีหรือในเวลาเกือบจะทันทีทันทีที่มีการบริการนั้นและมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านบริการหรือชนะใจลูกค้า ความเข้าใจถึงสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังและตอบสนองลูกค้าด้วยบริการเป็นเลิศ โดยเสนอสิ่งที่ดีเหนือกว่าความคาดหวังของลูกค้ารวมถึงความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาให้ลูกค้าได้ภายในเวลาที่เหมาะสม

สงครามชัย ดีทองดี (2544 : 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริการ คือ การรับใช้ให้ความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการ มีความหมายถึง กระบวนการหรือกระบวนการกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการหรือผู้ใช้บริการนั้น และสามารถอธิบายได้โดยใช้ตัวอักษรย่ออธิบายลักษณะเด่นของการบริการ ไว้ดังนี้

S = Smiling + sympathy คือ การยิ้มแย้ม เอาใจใส่เข้าอกเข้าใจ

E = Early Response คือ การตอบสนองต่อความประสงค์ของลูกค้าอย่างรวดเร็วทันใจโดยมีทันเอ่ยปากเรียกหา

R = Respectful คือ การแสดงออกถึงความนับถือให้เกียรติลูกค้า

V = Voluntariness manner คือ ลักษณะการให้บริการแบบสมัครใจและเต็มใจทำ

I = Image enhancing คือ การแสดงออกซึ่งการรักษาภาพพจน์ของผู้ให้บริการและเสริมภาพพจน์ขององค์กร

C = Courtesy คือ กริยาอ่อนโยน สุภาพ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

E = Enthusiasm คือ ความกระฉับกระเฉงและกระตือรือร้นขณะบริการ และให้บริการมากกว่าที่คาดหวังเสมอสามารถตอบสนองลูกค้าได้เหนือกว่าความคาดหวัง จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริการ คือ การให้บริการด้วยความยิ้มแย้ม เอาใจเขามาใส่ใจเรา และเห็นใจต่อความลำบากของลูกค้า สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็วทันใจ การให้เกียรติลูกค้า การแสดงออกด้วยความเต็มใจมีจิตใจใฝ่บริการ มีความสุภาพอ่อนโยนและอ่อนน้อมถ่อมตน

ความหมายของการบริการ

สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของการบริการ (Services) ว่าการบริการคือ กิจกรรม ผลประโยชน์ หรือความพึงพอใจที่ถูกเสนอขายหรือจัดไว้ให้ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ การขายสินค้า

คีอเคลอร์ และ บลูม (1984 : 147) ได้ให้ความหมายว่า การบริการ คือ กิจกรรม หรือผลประโยชน์ใดๆ ก็ตามที่บุคคลหนึ่งสามารถเสนอให้อีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจจับต้องได้และไม่ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของใดๆ ทั้งสิ้น การผลิตบริการนี้อาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่ เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าก็ได้

บลอยส์ (1974 : 157) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริการ เป็นกิจกรรมที่ถูกเสนอขาย ซึ่งให้ผลตอบแทนในรูปของผลประโยชน์ และความพึงพอใจ โคนปราสาจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในตัวสินค้า (ซีริกิติ นวรัตน์ ณ อยุรยา. 2547 : 5-6)

ดังนั้น สรุปได้ว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือผลประโยชน์ซึ่งฝ่ายหนึ่งสามารถนำเสนอให้กับอีกฝ่ายหนึ่งได้ โดยกิจกรรมหรือผลประโยชน์เหล่านั้นไม่มีตัวตนและก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของใดๆ ทั้งสิ้น

5.2 ธุรกิจบริการ

ในฐานะที่เป็นผู้บริโภค เราใช้บริการหลายสิ่งหลายอย่างในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดโทรศัพท์ การใช้บริการรถประจำทาง การพบเพื่อปรึกษาแพทย์ การส่งจดหมาย หรือ แม้แต่การใช้บริการซักรีด ที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างของการบริโภคโดยตัวบุคคล สถาบันการศึกษาก็เช่นกัน เช่น สถานศึกษาเอกชนก็ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่ขายบริการซึ่งมีความสลับซับซ้อน นอกเหนือจากบริการด้านการศึกษาแล้วยังมีเครื่องมือที่ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกอีกมากมาย เช่น รถบริการรับ-ส่งนักเรียน ห้องสมุด มีสวนหย่อมสำหรับเด็กได้

เล่น บ้านจำลองสำหรับเด็ก สระว่ายน้ำเด็ก การรับปรึกษาพัฒนาการสำหรับเด็ก ร้าน
สวัสดิการ นอกจากนี้ขอบเขตของการบริการที่อาจจะรวมถึงความคุ้มครองสุขภาพ เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สถานศึกษาเอกชนก็ถือเป็นธุรกิจบริการอย่างหนึ่ง มูลค่าหลัก
ของผลิตภัณฑ์เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ(ผู้ปกครองนักเรียน)และผู้ขายบริการ(โรงเรียน
อนุบาลเอกชน) ลูกค้านี้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการผลิตด้วย

คีอเคลอร์ (1994 : 469-470) และ ซีทฮาล์ม และ บิทเนอร์ (2000 : 15-17) ได้กล่าวว่า
ธุรกิจที่ให้บริการที่จะสามารถเอาชนะคู่แข่งกัน และรักษาความเป็นเลิศในการให้บริการที่
ประทับใจลูกค้าได้นั้น จะต้องอาศัยกิจกรรมด้านการตลาดที่สำคัญ 3 ประการ คือ การตลาด
ภายนอก การตลาดปฏิสัมพันธ์ และการตลาดภายใน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 การตลาดภายนอก (External Marketing) หมายถึงกิจกรรมทางด้านการ
การตลาดที่กิจการธุรกิจโดยทั่วไปกระทำกับลูกค้าภายนอกกิจการ ซึ่งโดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับ
การจัดเตรียมส่วนประสมทางการตลาด อันประกอบด้วย การพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์
การกำหนดราคา การจัดจำหน่าย และการสื่อสารการตลาดบริการให้แก่ลูกค้า สำหรับกิจการ
โดยทั่วไปการตลาดภายนอกจะเน้นไปที่กิจกรรมด้านการตลาดที่เกี่ยวกับการกำหนดราคาและ
การสื่อสารกับลูกค้า เช่น การโฆษณา และการส่งเสริมการขาย เป็นต้น เพื่อแจ้งให้ลูกค้าทราบว่า
เขาจะคาดหวังอะไรจากการบริการ และการบริการของกิจการมีลักษณะอย่างไร แต่สำหรับ
กิจการบริการทุกๆ สิ่งที่ลูกค้าสามารถสังเกตเห็นได้นั้นล้วนแต่ทำหน้าที่ในการสื่อสารกับลูกค้า
ทั้งสิ้น เช่น สภาพและบรรยากาศของโรงเรียน เครื่องแต่งกายของนักเรียนหรือครู เป็นต้น หรือ
จะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการตลาดภายนอกเป็นการ “ให้สัญญา” กับลูกค้านั่นเอง

5.2.2 การตลาดตลาดภายใน (Internal Marketing) การตลาดภายในของโรงเรียน
จะเป็นกิจกรรมทางด้านการฝึกอบรม การสร้างขวัญกำลังใจ การจูงใจ และกระตุ้นให้บุคลากร
ของโรงเรียนให้บริการที่มีคุณภาพแก่ลูกค้า เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า รวมถึงบุคลากรที่
มีความเชี่ยวชาญด้านการบริการและสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เพราะบุคลากร
เป็นผู้สร้างภาพพจน์ของธุรกิจ ดังนั้น การตลาดภายในจึงเป็นการ “ทำให้พนักงานบริการ
ปฏิบัติงานตามที่ได้สัญญาไว้ได้” นั่นเอง

5.2.3 การตลาดที่สัมพันธ์กันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายหรือเรียกอีกอย่างว่า
การตลาดปฏิสัมพันธ์ (Interactive Marketing) หมายถึง การสร้างคุณภาพบริการให้เป็นที่
น่าเชื่อถือ เกิดขึ้นในขณะที่ผู้ขายให้บริการกับลูกค้า ซึ่งคุณภาพจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่

ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของลูกค้า การพิจารณาคุณภาพการให้บริการลูกค้าจะใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) การเข้าถึงลูกค้า (Access) หมายถึง การบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านเวลาและสถานที่แก่ลูกค้า รวมทั้งแหล่งบริการควรมีทำเลที่ตั้งเหมาะสม อันแสดงถึงความสามารถของการเข้าถึงลูกค้า

2) การติดต่อสื่อสาร (Communication) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ ในการติดต่อสื่อสารควรมีการอธิบายอย่างถูกต้อง โดยใช้ภาษาที่ลูกค้าเข้าใจง่าย ซึ่งบุคลากรในองค์กรควรมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- ความสามารถ (Competence) บุคลากรที่ให้บริการต้องมีความชำนาญ และมีความรู้ความสามารถในงาน

- ความมีน้ำใจ (Courtesy) บุคลากรต้องมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่น่าเชื่อถือมีความเป็นกันเอง มีจรรยาบรรณ

- ความน่าเชื่อถือ (Credibility) บริษัทและบุคลากรต้องมีความซื่อสัตย์สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในการบริการ โดยเสนอบริการที่ดีที่สุดแก่ลูกค้า

- ความไว้วางใจ (Reliability) บริการที่ให้กับลูกค้าต้องมีความสม่ำเสมอและถูกต้อง

- การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) พนักงานจะต้องให้บริการและแก้ปัญหาให้แก่ลูกค้าอย่างรวดเร็วตามที่ลูกค้าต้องการ

- ความปลอดภัย (Security) บริการที่ให้ ต้องปราศจากอันตราย ความเสี่ยงและปัญหาต่างๆ

- การสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (Tangible) ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์งานบริการให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้ลูกค้าที่ได้รับบริการสามารถคาดคะเนถึงคุณภาพของการบริการดังกล่าวได้

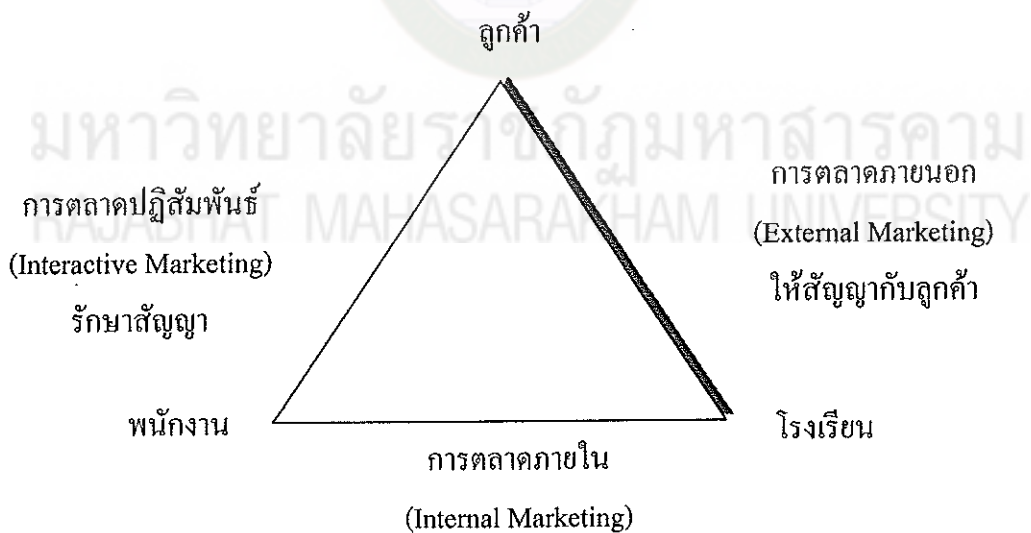
- การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Understanding/Knowing Customer) พนักงานต้องทำความรู้จักลูกค้า พยายามเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้า และให้ความสนใจตอบสนองความต้องการดังกล่าว

- การทำให้บริการแตกต่างจากคู่แข่ง (Competitive Differentiation)

ดังนั้น การตลาดปฏิสัมพันธ์จึงเป็น “การรักษาสัญญา” ให้กับลูกค้านั่นเอง งานการตลาดของผู้ขายบริการ จะต้องทำให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างจากคู่แข่ง แต่เป็นความลำบากที่จะสร้างข้อแตกต่างของการบริการอย่างเด่นชัดในความรู้สึกของลูกค้า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการเหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งสามารถทำได้โดยการเสนอบริการ ในลักษณะที่มีแนวคิดริเริ่มแตกต่างจากบริการของคู่แข่งทั่วไป ในด้านบุคลากร สถานที่ สภาพแวดล้อม กระบวนการในการให้บริการ บริการเสริมที่กิจกรรมมีเพิ่มเติมให้นอกเหนือจากบริการพื้นฐานทั่วไป (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2534 : 218-219)

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า การตลาดบริการที่สำคัญ 3 ประการในธุรกิจบริการ โรงเรียนอนุบาล มีลักษณะความสัมพันธ์ คือ โรงเรียนทำการตลาดภายนอกกับลูกค้าเป็นการให้สัญญากับลูกค้าว่าจะให้ตามวัตถุประสงค์ที่ลูกค้ามุ่งหวัง โรงเรียนทำการตลาดภายในกับพนักงาน ช่วยให้พนักงานภักดีต่อองค์กรและสามารถปฏิบัติตามสัญญา และพนักงานกับลูกค้าทำการตลาดปฏิสัมพันธ์เป็นการรักษาสัญญา คือการรักษาความน่าเชื่อถือในการบริการ

เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นกับธุรกิจบริการ และทำให้ธุรกิจสามารถเอาชนะคู่แข่ง และรักษาความเป็นเลิศในการให้บริการที่ประทับใจแก่ลูกค้า นั้น ผู้วิจัยขอสรุปเป็นแผนภูมิที่ 7 ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 แสดงการตลาดบริการ

ที่มา : ชีรกิติ นวรัตน์ ณ อยุธยา (2547 : 19)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วราภรณ์ วิชารธรรม (2533 : 57-60) ได้ศึกษาความคาดหวังของหลักสูตรอนุบาลศึกษาของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลรัฐบาลและโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างประชากร 320 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ พบว่าความคาดหวังต่อหลักสูตรอนุบาลศึกษาของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลอยู่ในระดับความคาดหวังที่สูงมาก ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อหลักสูตรอนุบาลศึกษาของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน โรงเรียนอนุบาลลำดับการเกิดของบุตรระดับรายได้ของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน และอาชีพของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนเรียน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังต่อหลักสูตรอนุบาลศึกษาของผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาล

คณะอง ตนเล็ก (2535 : 57-60) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อ โรงเรียนและสภาพที่เป็นจริงของ โรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่” วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อ โรงเรียน และสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการเรียน การสอน บุคลากรในโรงเรียน อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับก่อนประถมศึกษา ครูที่สอนในระดับก่อนประถมศึกษา และครูใหญ่ ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2533 จำนวน 65 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 12,147 คน วิธีการศึกษาใช้แบบสำรวจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ แบบสำรวจแบบเติมข้อความบันทึกข้อความ(จากการสัมภาษณ์) และแบบตรวจสอบ(check-list) ผลการวิจัยปรากฏว่า มีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ระหว่างความคาดหวังของผู้ปกครองที่ติดต่อโรงเรียนและสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ในด้านการเรียน การสอน บุคลากรภายในโรงเรียน อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

เขาวรัตน์ โทณผลิน (2539 : 91-115) ได้ศึกษาปัจจัยที่ผู้ปกครองนักเรียนตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนมากที่สุด คือ 1) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี 2) ปัจจัยด้าน

บทบาทครู ได้แก่ ครูมีกิริยา ท่าทาง การพูดจาต่อนักเรียนที่เหมาะสม 3) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้บ้าน 4) ปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีการอบรมสั่งสอน โดยเสริมกิริยา มารยาท และจริยธรรมที่ดีให้กับนักเรียน 5) ปัจจัยด้านจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน อาคารสถานที่ ได้แก่ โรงเรียนมีการดูแลรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่

พรพิมล แซ่ชี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลโชคชัยลาดพร้าว เขตลาดพร้าว ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลโชคชัยลาดพร้าวมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ด้านบริการและอำนวยความสะดวก ยกเว้นด้านการเรียนการสอนในประเด็นครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเล่นนิทานและพูดหน้าชั้น และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนประเด็นโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วมประชุม ชี้แจง เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน และโรงเรียนชี้แจง ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวการจัดการประสบการณ์ ในชั้นอนุบาลให้ผู้ปกครองทราบ

สายชน หมวกเหล็ก (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมากที่สุด คือ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียนและให้การบ้านสม่ำเสมอ 2) ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนที่เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้เด็กอ่าน เขียน คิด คำนวณ ได้ 3) ปัจจัยเกี่ยวกับการบริการ อาหารและสุขภาพ ได้แก่ การจัดบริการอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่สะอาดและถูกหลักโภชนาการ และมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน 4) ปัจจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนช่วยเหลือผู้ปกครองโดยการแบ่งชำระค่าเทอม ได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสม 5) ปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้ง ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่แหล่งที่สะดวกในการเดินทาง รับ-ส่งนักเรียน และตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีกลิ่น เสียง หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอยู่ข้างเคียง สำหรับปัจจัยการบริการอื่นๆ ได้แก่ สระว่ายน้ำ และห้องปรับอากาศ มีผลต่อการตัดสินใจน้อยกว่า 5 ปัจจัยดังกล่าว

บุญประคอง ไม้เจียว (2543 : 78-79) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลือกโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครของผู้ปกครอง พบว่า ในการเลือกโรงเรียนอนุบาล ผู้ปกครองพิจารณาเรื่องที่สำคัญดังนี้ อาคารเรียนมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย โรงเรียนเน้นการเตรียมความพร้อมในทุกๆด้าน ครูสอนมีมนุษยสัมพันธ์ และจัดอาหารมีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยจากสารเจือปน และยังพบว่า อาชีพระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเกณฑ์การเลือกโรงเรียนอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่องอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอน บุคลากร การบริหารงานของโรงเรียน และสวัสดิการ ส่วนรายได้ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์การเลือกโรงเรียนอนุบาล

สาวิตรี พังงาน (2545 : 124-130) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลปราโมชพัฒนา และเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองกับสภาพจริงของโรงเรียน ปราโมชพัฒนา พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ 1) ให้ครูเอาใจใส่นักเรียน 2) ให้เน้นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมุ่งให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ คอมพิวเตอร์และการวาดภาพระบายสี 3) ให้เน้นสื่อการสอนที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สื่อที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองและใช้ร่วมกับผู้อื่น 4) ให้ทำการประเมินผลเดือนละครั้ง โดยวิธีการสังเกต การตรวจสอบผลงาน รวมทั้งการใช้แบบทดสอบและนำเอาผลการประเมินไปพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้น 5) ให้โรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่มั่นคงแข็งแรงมีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน 6) ให้มีการจัดครูที่เลี้ยงคอยดูแลความปลอดภัยขณะนั่งรถรับ-ส่งนักเรียน และดูแลเรื่องการรับ-ส่งนักเรียนจากผู้ปกครองมีบริการอาหารกลางวัน อาหารว่างที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ 7) ให้โรงเรียนแจ้งข่าวสารให้ทราบอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดแสดงผลงานของนักเรียน ให้ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองกับสภาพจริงของโรงเรียนพบว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดการเรียนเสริมทักษะให้แก่เด็กเรียน สื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียนควรจัด และความถี่ของการประเมินผลพัฒนาการ

งานวิจัยต่างประเทศ

จอยส์ (1992 : 5) ได้ศึกษาเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของ 2 รัฐ โดยผู้ปกครอง 2 กลุ่มของโรงเรียนสแตนเบนวิลล์ (Stenbenville Public School) ในรัฐโอไฮโอ (Ohio) โรงเรียนเซนต์ปอล (St. Paul Public School) ในรัฐมินเนโซตา (Minnesota) กล่าวว่าความเห็นของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนมีความคล้ายคลึงกันมาก 8 ประการ คือ 1) คุณภาพของครู 2) ระเบียบของโรงเรียน 3) วินัยของโรงเรียน 4) หลักสูตรพิเศษ 5) จริยธรรมของครู 6) การประเมินความสามารถของครู 7) ความรับผิดชอบของโรงเรียน 8) มีแนวการสอนหลากหลาย ส่วนเหตุผลที่มีความสำคัญน้อยที่สุดของผู้ปกครองคือ รายได้ครอบครัว และพื้นฐานทางคุณธรรม ความเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนมี 8 ข้อ คือ เป็นระบบกระจายอำนาจ มีความอิสระแบบเอกชน ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามที่ต้องการ มีลักษณะเป็นผู้นำ มีอิทธิพลต่อการแข่งขันสูง มีความสัมพันธ์กับชุมชนดี มีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม ผู้วิจัยยังสรุปถึงเหตุผลอื่นๆ เช่น บุคลากรของโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งในสาขาวิชา อาคารสถานที่ที่ดึงดูดความสนใจของผู้ปกครองได้มาก สภาพบรรยากาศที่ดี การเดินทางสะดวก และชื่อเสียงของโรงเรียน

เปโตรนีโอ (1995 : 2107) ได้ศึกษาการเลือกโรงเรียน : การงานรับต่อแผนการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนโดยปรึกษาเพื่อน และคนคุ้นเคยที่มีประสบการณ์ และสุดท้ายจะเลือกโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน ความมั่นใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็ก และการสอนของครู ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนขึ้นอยู่กับเวลาของผู้ปกครอง และการต้อนรับของบุคลากรในโรงเรียน

มินด์ต์ จี. (2534 : 128-129) การศึกษาปฐมวัยเปรียบเทียบในประเทศไทยอังกฤษนั้น โรงเรียนอนุบาลจะเรียกว่า โรงเรียนบริหารหรือชั้นบริหาร โรงเรียนสำหรับเด็กวัยแรกนี้ มีโครงสร้างเช่นเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษา มีผู้บริหารคือครูใหญ่ และครูประจำชั้นที่มีคุณวุฒิ ในโรงเรียนประเภทนี้จะไม่มีครูผู้ช่วยสอน หลักสูตรของโรงเรียนบริหาร จะเน้นพัฒนาการทางภาษา วิทยาศาสตร์ขั้นต้น ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ ทักษะการใช้กล้ามเนื้อต่างๆ การปรับตัวเข้ากับสังคมแวดล้อม และการตอบสนองทางสุนทรียภาพ และครูต้องจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความต้องการทางสังคม-ทางอารมณ์ และต้องนำไปสู่การพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาเป็นเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อจะช่วยพัฒนาเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้น ขณะเดียวกัน โรงเรียนจะต้องศึกษาความคาดหวังในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองด้านอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลากร สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การอำนวยความสะดวกและบริการอื่น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารและการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและอยู่บนพื้นฐานการศึกษาที่ถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดให้แก่นักเรียน และเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนชั้นต่อไป ผู้ปกครองแต่ละระดับแต่ละพื้นที่จะมีการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลานจะมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่แตกต่างกัน

ในการวิจัยนี้จะใช้กรอบแนวคิดด้านปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนของผู้ปกครองในเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2543 ; อ้างถึงในปิยฉัตร วิษะรังสรรค์. 2546 : 40) ซึ่งประกอบด้วย 9 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัย ด้านการบริหาร โรงเรียน
2. ปัจจัยด้านครู
3. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน
4. ปัจจัยด้านการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่
5. ปัจจัยด้านการบริการ
6. ปัจจัยด้าน โภชนาการ
7. ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการเรียนและอื่นๆ
8. ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล
9. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน